

Tehetségpontok létrehozása, akkreditációja

GÉNIUSZ KÖNYVEK

A Géniusz Könyvtár a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége által koordinált Magyar Géniusz Program keretében megjelentetett kötetek alkotják. A sorozat célja, hogy széles körű, átfogó segítséget és eligazítást adjon a tehetséggondozás ügyében tevékenykedő szakembereknek és segítőknak.

A SOROZAT KÖTETEI

M. Nádasi Mária: Adaptív nevelés és oktatás

Revákné Markóczi Ibolya–Futóné Monori Edit–Balogh László: Tehetségfejlesztés a biológiatudományban

Vancsuráné Sárközi Angéla: Drámapedagógia a tehetséggondozásban

Szivák Judit: A reflektív gondolkodás fejlesztése

Czimer Györgyi–Balogh László: Az irodalmi alkotótevékenység fejlesztése

M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata

Balogh László–Mező Ferenc: Tehetségpontok létrehozása, akkreditációja

Orosz Róbert: A sporttehetség felismerésének és fejlesztésének pszichológiai alapjai

Mező Ferenc–Kiss Papp Csilla–Subicz István: Képzőművész tehetségek gondozása

Turmezeyné Heller Erika: A zenei tehetség felismerése és fejlesztése

Kirsch Éva–Dudics Pál–Balogh László: A tehetséggondozás lehetőségei fizikából

Bohdaneczkyne Schág Judit–Balogh László: Tehetséggondozás a közoktatásban a kémia tudományban

Kovács Gábor–Balogh László: A matematikai tehetség fejlesztése

Inántsý-Pap Judit–Orosz Róbert–Pék Győző–Nagy Tamás: Tehetség és személyiségfejlesztés

Csernoch Mária–Balogh László: Algoritmusok és táblázatkezelés – Tehetséggondozás a közoktatásban az informatika területén

Gyarmathy Éva: Hátrányban az előny – A szocio-kulturálisan hátrányos tehetségesek

Bodnár Gabriella–Takács Ildikó–Balogh Ákos: Tehetségmenedzsment a felsőoktatásban

Balogh László – Mező Ferenc

TEHETSÉGPONTOK LÉTREHOZÁSA, AKKREDITÁCIÓJA

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010

Készült a „Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program – Országos Tehetségsegítő Hálózat Kialakítása” (TÁMOP 3.4.4-A/08/1-2009-0001) című projekt keretében.

A projekt az Európai Unió támogatásával és az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A szakmai tartalomért a szerzők felelősek.

© Balogh László – Mező Ferenc 2010

Felelős kiadó: Bajor Péter, a Magyar Géniusz Program projektmenedzsere

Felelős szerkesztő: Polyánszky Piroska

Borítóterv: Kállai-Nagy Krisztina

Nyomdai előkészítés: Jet Set Tipográfiai Műhely

A nyomdai munkálatokat a D-Plus végezte

Felelős vezető: Németh László

Printed in Hungary

Tartalom

Előszó	7
1. Tehetségpontok	9
1.1. A Tehetségpontok működésének szabályai	9
1.2. A Tehetségpontok személyi és szakmai minimumkövetelményei	12
1.3. Ajánlások a Tehetségpontok jó működéséhez	13
2. Tehetségpontok létrehozása	16
2.1. A Tehetségpontok létrehozásának feltétele, folyamata	16
2.2. A Tehetségpontok létrehozásának dokumentuma	17
2.3. Tanácsadás során felmerülő gyakori kérdések a Tehetségpontok létrehozásával kapcsolatban	23
3. Tehetségpontok akkreditációja	24
3.1. A Tehetségpontok akkreditációjának feltétele, folyamata	24
3.2. A Tehetségpontok akkreditációjának dokumentumai	26
I. A számszerű adatokat kérő adatlap	26
II. A helyszíni szemle úrlapjai	31
3.3. Tanácsadás során felmerülő gyakori kérdések a Tehetségpontok akkreditációjával kapcsolatban	38
4. Fogalomtár a Tehetségpontok számára	40
Irodalom	71

ELŐSZÓ

Jelen kiadvány célja, hogy segítséget nyújtson azoknak, akik Tehetségpontok létrehozásával, akkreditációjával kapcsolatos tevékenységet végeznek. Különösen ajánljuk a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége által létrehozott „Tehetségpontok létrehozása, akkreditációja” című akkreditált felnőttképzési program résztvevői figyelmébe!

A kiadványnak négy főbb része van. Az első részben a Tehetségpontokról, működési szabályaikról, személyi és szakmai minimumkövetelményeikről, illetve a működésükhöz szükséges ajánlásokról van szó.

A második részben a Tehetségpontok létrehozására fókuszáljuk figyelmünket. Bemutatjuk a Tehetségpontok létrehozásának feltételeit, folyamatát, valamint a létrehozáshoz szükséges regisztrációs lapot. Végül a Tehetségpontok létrehozásával kapcsolatos gyakori kérdéseket villantunk fel, s igyekszünk rá tömör, lényegre törő választ adni.

A harmadik rész a Tehetségpontok akkreditációjának feltételeit, folyamatát, dokumentumait és tipikus kérdéseit (valamint a lehetséges válaszokat) ismerteti.

Végül az utolsó részben a Tehetségpontok létrehozásakor, akkreditációjakor gyakran használt fogalmak gyűjteményét adjuk közre (hol hosszabb, hol rövidebb meghatározásokat, magyarázatokat fűzve e fogalmakhoz).

Bízunk benne, hogy e kiadvány hozzásegíti a Tisztelt Olvasót ahhoz, hogy

- elméleti és gyakorlati jellegű felkészítést kapjon, és elősegíthesse: a) Tehetségpontok létrehozását; b) már működő Tehetségpontok akkreditálását a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségénél;
- megismerje a Tehetségpontok létrehozásával és akkreditációjával kapcsolatos feltételeket, tájékozott legyen a Tehetségpontok létrehozásának és akkreditációjának folyamatában, képes legyen Tehetségpontokat létrehozni, akkreditációjukban segíteni;
- tanácsaival, tudásával másokat segíteni tudjon a Tehességponttá válásban, illetve a Tehességpont akkreditációjában;
- megismerje a Tehességpontok létrehozásával kapcsolatos dokumentumokat; képes legyen a Tehességpontok létrehozásához szükséges dokumentációt létrehozni.

E kiadvány tartalmának összeállításakor jelentős mértékben a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, illetve a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács, valamint tehetségelméleti, képzési, illetve hálózatfejlesztési területen működő munkabizottságaik dokumentumaira támaszkodtunk. Támogatásukat köszönjük!

Tisztelettel

A Szerzők

1. TEHETSÉGPONTOK

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács mind Magyarországon, mind a határon túli magyarok lakta részekben kezdeményezi és támogatja Tehetségpontok® megalapítását (a Tehetségpont megjelölés védjegyjogtalom alatt áll. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Tehetségpont megjelölés és logó csak a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak a Tehetségpont regisztrációs kérelmét elfogadó értesítése után használható).

A Tehetségpontok abban segítenek, hogy

- az érdeklődő fiatalok kapjanak hatékony segítséget tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához, minél teljesebb és minél személyesebb információhoz jussanak a különböző tehetséggondozó lehetőségekről;
- az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetséggondozó kezdeményezések minél intenzívebb kapcsolatrendszer tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével (szüleivel, tanáraival stb.), a tehetséggondozásban jártas szakemberekkel és a tehetséggondozást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel;
- a tehetséggondozó kezdeményezések minél több emberi és anyagi erőforrást tudjanak bevonni a tehetségsegítés folyamatába.

1.1. A Tehetségpontok működésének szabályai

Az alábbiakban részleteket közlünk a Tehetségpontok működésének szabályai-
ból, amit a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2008. november 19-i ülésén fogadott
el:

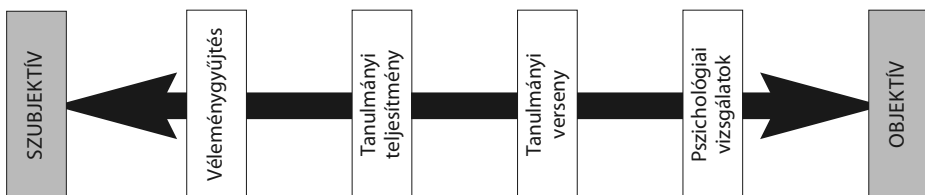
A Tehetségpontok fajtái:

1. Területi hatókör szerint (lásd még: fogalomtár):
 - a) *Helyi (intézményi, települési) Tehetségpont.* Feladata: „helyi” szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és -tanácsadást, hálózatépítést.
 - b) *Térségi Tehetségpont:* kisebb vagy nagyobb térségi területen végzi és segíti, koordinálja is a tehetségazonosítást, -gondozást és -tanácsadást, hálózatépítést.

- c) *Regionális Tehetségpont.* Feladata: regionális (legalább megyei vagy nagyobb területre kiterjedő) szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és -tanácsadást, hálózatépítést.
- d) *Nemzeti Tehetségpont:* ez egyedi koordináló szereppel rendelkezik, mivel egyrészt országos, másrészt (a határon túli magyarlakta területek Tehetségpontjaival kapcsolatban) nemzetközi szervezési, irányítási, hálózat-működtetési feladatokat lát el:
- hálózatépítés, Tehetségpont-regisztráció elfogadása vagy elutasítása;
 - munkabizottságok működtetése;
 - a Tehességgondozás Nemzeti Programjának megvalósításában való aktív részvétel;
 - országos és nemzetközi szintű feladatok koordinálása.
2. Regisztrált működésük időtartama szerint:
- a) alakuló,
 - b) már legalább egy éve működő Tehetségpont.
3. A fejlesztésben megcélzott tehetségfajták száma alapján:
- a) több tehetségterületre fókuszáló (komplexen funkcionáló);
 - b) egyetlen tehetségterületre koncentráló (részlegesen funkcionáló) Tehetségpont.
4. Életkor szerint.

A Tehetségpontok négy általános feladatköre:

- a) *Tehetségazonosítás:* Egy vagy több lépésből álló vizsgálat, amelynek célja a potenciális és/vagy kibontakozott tehetségek megtalálása. Módszerei egy szubjektív–objektív dimenzió mentén sorba rendezve:

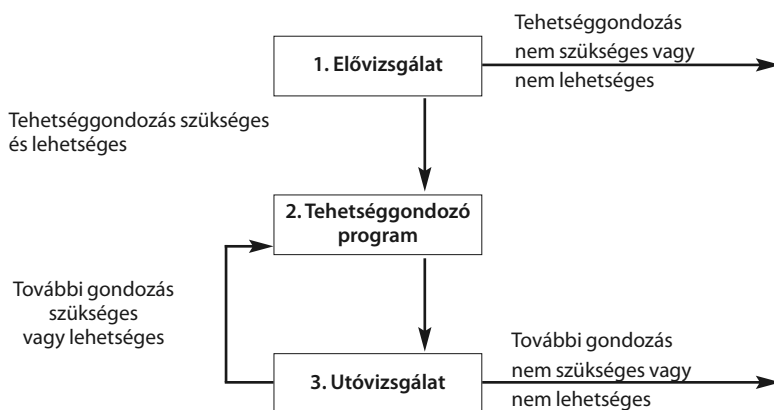

Mivel a pedagógiai gyakorlatban elsősorban a potenciális tehetségekkel találkozunk, fontos, hogy azonosítási módszereink objektivitásuk mellett prediktívek (előrejelző jellegűek) is legyenek. A tehetségazonosítással kapcsolatban lásd még a jelen kiadvány végén található fogalomtárat!

b) *Tehetséggondozás*: a tehetséges személy teljesítményének kibontakozását segítő tervszerű beavatkozás. Célja szerint lehet:

- a tehetséggel összefüggő erős oldal támogatása;
- a tehetséggel összefüggő gyenge oldal fejlesztése;
- a tehetséggel hatékony fejlesztéséhez szükséges pszichológiai háttértényezők (energia, motiváció, feltöltődés stb.) kibontakoztatása.

A tehetséggondozó programok hatásvizsgálata a programok és/vagy módszerek (tovább)fejlesztését, illetve az egyéni fejlesztési tervek kidolgozását és módosítását lehetővé tevő, szabályozó funkcióval, visszacsatolási lehetőséggel bíró tevékenység. „Legegyszerűbb” formája az önkontrollos hatásvizsgálat – ennek sémája:

A programnak tulajdonítható hatás kimutatása az „ilyen volt” (elővizsgálat) és az „ilyen lett” (utóvizsgálat) összevetésén alapul (miután a véletlenszerűség, a váratlan egyéb hatások és a mérési hibák lehetőségét minimalizálni igyekszünk).

A tehetséggondozással és hatásvizsgálattal kapcsolatban lásd még a jelen kiadvány végén található fogalomtárat!

c) *Tehetség-tanácsadás*: a tartalma szerint két nagyobb csoportba sorolható:

- a tehetséggel szorosan összefüggő területek: tehetségazonosítás, tehetséggondozás;
- a tehetséggel lazábban összefüggő, de lényeges területek. Például: tanulási problémák, kreativitás, motiválás, pályaeorientáció, életvezetési problémák stb.

A tanácsot kérő személy lehet:

- a (tehetséges) diák;
- a szülő;
- a tehetségesekkel foglalkozó szakember;
- az intézményvezető;
- (oktatás)politikai döntéshozó;
- a tehetség témakörrel ismerkedő egyéb személy.

A tehetség-tanácsadással kapcsolatban lásd még a jelen kiadvány végén található Fogalomtárat!

d) A tehetségpontok hálózatába való bekapcsolódás: a Tehetségpontok csak egymással együttműködve, hálózatos formában tudnak létezni, hiszen tevékenységük egyik alapvető eleme a folyamatos információcsere, mind a helyi értékek (tehetséges fiatalok, mentorok, kezdeményezések, jó példák, a segítség bármilyen formája) közvetítése az ország többi részébe, mind pedig a máshonnan származó értékek (l. fent) befogadása és alkotó alkalmazása az aktuális Tehetségpont környezetében.

A Tehetségpontok hálózatát rugalmas, horizontális kapcsolatokban gazdag, dinamikus hálózatnak és nem fa szerkezetű, hierarchikus struktúrának kell elképzelni. Ügyelni kell arra, hogy két Tehetségpont egymással való kapcsolatteremtéséhez lehetőség szerint egynél több Tehetségpont közvetítésére ne legyen szükség. Ennek érdekében biztosítani kell azt, hogy a Tehetségpontok vezetői intenzív személyes kapcsolatban legyenek egymással. A Tehetségpontok együttműködésében és terjedésének folyamatában fontos elem a térségi, illetve regionális tehetséggondozó intézmények, kezdeményezések bevonása (*forrás:* NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-12219.php>).

A Tehetségpontoknak megalakulásukat regisztráltatniuk kell, működésüket akkreditáltatni lehet.

1.2. A Tehetségpontok személyi és szakmai minimumkövetelményei

Megalakulásuk ideje, illetve Tehetségpontként regisztrált működésük alapján kétféle Tehetségpontot különböztethetünk meg: a) alakuló és még egy éve nem működő Tehetségpont; b) már legalább egy éve működő Tehetségpont. Az alábbi táblázatban található minimumkövetelmények teljesítéséhez a regisztrálástól egy év türelmi idő áll rendelkezésre.

A Tehetségpont területi hatóköre	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátásához	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén
Helyi (intézményi/ települési) és térségi	A tehetséggondozásnak legalább egy részterületén (pl.: intellektuális, sport, művészet, közügyesség) programot kell indítani, s nyomon követni a tehetséges fiatal fejlődését. Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett szakember alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pedagógiai, diagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy szakemberrel, aki a tehetség témakörben legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett.	Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/ vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pszichodiagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.
Regionális	Átfogó, rendszerszerű, komplex fejlesztőprogramok kidolgozása és ezek megvalósításának támogatása, a tehetséggondozás komplex erőforrásainak fejlesztése, együttműködés a térség tehetségfejlesztésben közreműködő intézményeivel, civil szervezeteivel. Tehetségpontok koordinációja, a tehetségek fejlődésének nyomon követése, tehetségfejlesztő szakértők alkalmazása, illetve felsőoktatási intézmények szakembereinek, pedagógiai és pszichológiai tanszékek oktatóinak bevonása. Aktív részvétel a Tehetségpontok hálózatának fejlesztésében, a szakemberek továbbképzésében, programtervezésekben, hatásvizsgálatokban.	
Országos	Az országos hatókörű Nemzeti Tehetségpont fő funkciója a Tehetségpontok működése koordinációjának biztosítása, tehetséges fiatalok nyomon követése, országos és nemzetközi szintű feladatok szakmai irányítása, koordinálása.	

A Tehetségpontok hálózatának fejlesztésével kapcsolatban jelenleg nincs elfogadott szakmai minimumkövetelmény bevezetve, ugyanakkor minden Tehetségpontnak feladata a hálózati programba való bekapcsolódás.

1.3. Ajánlások a Tehetségpontok jó működéséhez

A Tehetségpontok optimális működéséhez vezető szempontok:

1. Fontos a rugalmasság a Tehetségpontok funkcióinak meghatározásában, hálózatának kezelésében, a funkciókat (például a regionális Tehetségpont státusát) az érintettek megegyezése alapján kell meghatározni.
2. Elengedhetetlen a hálózatos szerveződésben, hogy egy Tehetségpont más és más koordinációs körökbe is tartozhasson párhuzamosan – különféle szakmai kötődései alapján.

3. Minden egyes Tehetségpontnak ki kell építenie a maga alhálózatát (Tehetségkuckók).
4. A Tehetségpontoknak nem egymás ellen kell dolgozniuk, hanem éppen ellenkezőleg: azt kell keresni, hogyan tudnak az egyes Tehetségpontok a saját lehetőségeik kihasználásával minél többet nyújtani a tehetségesek fejlődéséhez – egymás segítségével is. Ha „kinövi” a fiatal az adott Tehetségpont szakmai kereteit, tovább kell adni a következő Tehetségpontnak, amely az eddigieknél többet tud adni a fejlődéséhez. (Ennek precíz módszertanát ki kell dolgozni.)
5. A működőképesség és fenntarthatóság szempontjából kiemelt kapcsolati körnek számítanak:
 - a munkaerőpiac munkaadói szereplői, a térség vállalkozói, a multinacionális cégek mint lehetséges szponzoráló és általános partnerek,
 - az oktatási és művelődési intézmények,
 - az önkormányzatok és a különböző háttérintézményeik,
 - az adott térség civil szereplői, a szülők és más civil szervezetek,
 - a média, különösen a televízió, de az írott, benne az elektronikus sajtó is,
 - a Tehetségpontok jövődő hálózatának szereplői, amely kapcsolatrendszer főként az átvehető jó tapasztalatokkal segítheti a pontokat a szakmai hitelesség és a széles körű igény kielégítése terén.
6. Kiemelt szerepe kell, hogy legyen a Tehetségpontok sikeres működésében az oktatási intézményekkel való kapcsolatnak, amely kétirányú hatást eredményezhet: a tehetséggondozás „bölcsői”, az iskolák, felsőoktatási intézmények segíthetik a szakszerű munkát a Tehetségpontokon, ez utóbbiak pedig sokszínűbbé tehetik az oktatási intézmények tehetséggondozó palettáját, sokat segíthetnek a tehetségek felkutatásában.
7. Meg kell teremteni a sikerhez a személyes feltételeket is, fontos a közreműködő szakemberek tanfolyamokon, posztgraduális képzéseken történő felkészítése.
8. A folyamatos továbbképzéshez elengedhetetlen a Tehetségpontok műhelytalálkozóit rendszeresen megszervezni, biztosítva a keretet a jó tapasztalatok átadásához.
9. A működéshez szükséges anyagi feltételek megteremtésénél több lábon kell állni a hosszú távú fennmaradáshoz, a Magyar Génius Program forrásai csak az egyik bázist jelenthetik.

10. A Tehetségpont szolgáltatásait csak nonprofit módon, maximum önköltségi áron ajánlhatja fel.
11. Fontos a szakmai tevékenység (tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-tanácsadás, hálózatfejlesztés) külső kontrolljának biztosítása, lehetővé tétele. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács monitoring alapján szükség szerint, de legalább 3 évenként megvizsgálja a regisztráció során vállalt feladat végrehajtását, a minimumkövetelményeknek való megfelelés teljesülését.
12. A Tehetségpontok tehetséggondozó tevékenységüket önkontrollos hatásvizsgálattal is szabályozzák, ellenőrizték. A hatásvizsgálattal alá nem támasztott tehetséggondozás nem tekinthető bizonyítottnak. A pályázati rendszerben a hatásvizsgálatokra nagy hangsúlyt kell helyezni, hogy az anyagi támogatás oda kerüljön, ahol az bizonyíthatóan „jó helyen” van.

A Tehetségpontoknak megalakulásukat regisztráltatniuk kell a www.tehetspont.hu honlapról letölthető űrlappal (*forrás*: NTT-honlap: <http://www.tehetspont.hu/96-12219.php>).

2. TEHETSÉGPONTOK LÉTREHOZÁSA

2.1. A Tehetségpontok létrehozásának feltétele, folyamata

A Tehetségpontok létrehozásának feltétele:

1. A Tehetségpont megalapításához a fenntartó hozzájárulása (kötségvetési intézmény esetén), illetve a megfelelő testületek jóváhagyása (civil és más szervezetek esetén) kell.
2. A Tehetségpont létrehozásakor a www.tehetsegpont.hu honlapról letölthető regisztrációs lapot kell kitölteni. A kitöltött regisztrációs lapot a tehetsegpont@tehetsegpont.hu e-mail címre kell elektronikus formában beküldeni. Az aláírt változatot az 1507 Budapest, Pf. 1 címre kell postázni. A Tehetségpont a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácstól kapott visszaigazolás után kezdheti meg ezen a néven a tevékenységét. A visszaigazolás iránt a fenti e-mail címen lehet érdeklődni.

E feltételekből ered a tehetségpont létrehozásának folyamata is:

Lépés	Tevékenység
1.	A Tehetségpontot létrehozni kívánó szervezetek, illetve magánszemélyek Tehetségpont alakítására vonatkozó elhatározása, legalább szóbeli megállapodása.
2.	A Tehetségpont létrehozására szolgáló regisztrációs lap kitöltése (lásd: 2.2. alfejezetben, illetve letölthető a www.tehetsegpont.hu honlapról).
3.	A kitöltött regisztrációs lap bemutatása alapján a fenntartói hozzájárulásnak (kötségvetési intézmény esetén), illetve a megfelelő testületek jóváhagyásának (civil és más szervezetek esetén) beszerzése.
4.	A jóváhagyott regisztrációs lap eljuttatása a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács számára.
5.	A szervezet a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácstól kapott visszaigazolás után nevezheti magát Tehetségpontnak, s kezdheti meg ezen a néven a tevékenységét.

2.2. A Tehetségpontok létrehozásának dokumentuma

Az alábbiakban közöljük a regisztrációs lapot.

TP-azonosító:
(projektiroda tölti ki)

Tehetségpont Regisztrációs Adatlap

A Tehetségpont adatai

Megnevezés	
Rövidített megnevezés	
Cím (székhely)	
Cím többségi nyelven (határon túli TP esetén)	
Adószám	
Telefonszám	
Faxszám	
E-mail cím	
Honlapcím	
Logó	(A tehetségpont logója elektronikusan csatolandó)
GPS Lat (ha ismert)	
GPS Lon (ha ismert)	

A Tehetségpontot megalakító szervezetek és magánszemélyek

--

A képviselők és kapcsolattartók adatai

A publikus adatok X-szel jelölendők.

Kapcsolattartó esetén a név, telefonszám és e-mail cím kötelezően publikus.

		Publikus
Jelleg	Képviselő/Kapcsolattartó (megfelelő aláhúzendő)	
Név		
Levelezési cím		
Levelezési cím többségi nyelven		
Telefonszám		
Mobilszám		
Faxszám		
E-mail cím		

		Publikus
Jelleg	Képviselő/Kapcsolattartó (megfelelő aláhúzendő)	
Név		
Levelezési cím		
Levelezési cím többségi nyelven		
Telefonszám		
Mobilszám		
Faxszám		
E-mail cím		

		Publikus
Jelleg	Képviselő/Kapcsolattartó (megfelelő aláhúzendő)	
Név		
Levelezési cím		
Levelezési cím többségi nyelven		
Telefonszám		
Mobilszám		
Faxszám		
E-mail cím		

A Tehetségpont besorolási adatai

A kiválasztott értékek X-szel jelölendők.

A Tehetségterület

(több választható)

logikai-matematikai	
természeti	
nyelvészeti	
testi-kinesztetikus	
térbeli-vizuális	
zenei	
interperszonális	
intrapersonális	

Hatókör

(csak egy választható)

intézményi	
települési	
kistérségi	
regionális	
országos	
határon átnyúló	

Kulcsszavak*

(szabadon megadható)

Tevékenységi kör

(több választható)

tehetségazonosítás	
tehetségfejlesztés	
gyorsítás	
gazdagítás	
differenciálás	
tehetség-tanácsadás	

Célcsoport – életkor szerint

(több választható)

óvodáskorúak [3/4–6/7 év]	
általános iskolás korúak [6/7–14/15 év]	
középiskolás korúak [14/15–18/19 év]	
posztsekunder képzésben és felsőoktatásban tanulók [18/19–23/25 év]	
fiatal felnőttek [35 évig]	
felnőttek [35 év felett]	

Fenntartó jellege

(több választható)

magán	
egyesület	
alapítvány	
gazdasági társaság	
felsőoktatási intézmény	
egyház	
önkormányzat	
egyéb	

* Jellemezze 5–10 szóval vagy kifejezéssel a Tehetségpont munkájában kulcsszerepet játszó tehetségterületeket és tehetséggondozó módszereket!

A szakmai tevékenység megalapozása

1. Mi teszi Önöket alkalmassá/elhivatottá e kezdeményezésre?

(eddiggi tevékenység, szakértelem ezen a területen)

2. A Tehetségpont tervezett hatóköre és együttműködései

Milyen hatókörre kívánják a megalakítandó Tehetségpont® tevékenységét kiterjeszteni?

Milyen együttműködéssel kívánják biztosítani azt, hogy a tervezett hatókör tehetségsegítő kezdeményezéseit, e munkában aktív, illetve az ez iránt érdeklődő embereket, intézményeket és forrásokat munkájukba be tudják vonni?

3. A Tehetségpont specifikus és konkrét programjai

Milyen specifikus tehetségformák segítségével kívánnak különösen foglalkozni?

Milyen konkrét programokat, rendezvényeket terveznek a megalakulásuk utáni első évben?

4. Pedagógiai és pszichológiai szakmai alapok és háttér

Hogyan kívánják biztosítani a Tehetségpont pedagógiai és pszichológiai szempontból is megfelelő segítségét az érdeklődő fiatalok tehetségének minél jobb felismerése és segítése érdekében?

Sorolják fel azon szakemberek nevét, akiket megnyertek e tevékenység segítésének, és röviden adják meg e szakemberek szakmai hozzáértésének forrását!

5. Eredményesség és hatékonyság

Milyen módon segítik, tervezik tanácsadó, tehetséggondozó munkájuk eredményességének és hatékonyságának felmérését és növelését?

6. Munkastílus

Mit terveznek annak érdekében, hogy munkájukban a személyes és „civil jelleg” legyen a legnyomatékosabb elem, és hogy elkerüljék a hivatalos, bürokratikus működést?

7. Anyagi fenntarthatóság, öfenntartás

Mit tettek és mit terveznek a Tehetségpont anyagi fenntarthatóságának, öfenntartásának biztosítása érdekében?

Nyilatkozat

Alulírottak vállaljuk, hogy

- összegyűjtjük és összefoglaljuk a hatókörünkben lévő (azaz intézményi, helyi, térségi vagy regionális) tehetségsegítő kezdeményezéseket, az ilyen kezdeményezésben aktív és ez iránt érdeklődő embereket, intézményeket és erőforrásokat;
- részt veszünk a Tehetségpontok hálózatában: (1) a többi Tehetségponttól érkező információkat saját hatókörünkben terjesztjük, azokkal a hozzánk fordulókat megismertetjük, (2) saját magunk által szervezett, illetve a hatókörünkben lévő, a tehetséggondozással kapcsolatos eseményekről és lehetőségekről informáljuk a többi Tehetségpontot;
- folyamatosan keressük az együttműködést a tehetségsegítésben érintett környezetünk minden tagjával;
- a hozzánk fordulóknak pedagógiai és pszichológiai szempontból is megfelelő segítséget biztosítunk az érdeklődő fiatalok tehetségének minél jobb felismerése és segítése érdekében vagy saját erőnkől, vagy külső segítség formájában;
- törekszünk a Tehetségpont anyagi fenntarthatóságára, önfenntartására, azonban szolgáltatásaink csak nonprofit módon, maximum önköltségi áron ajánljuk fel, a Tehetségpontokkal és a Magyar Génius Programmal kapcsolatos tájékoztatásért pénzt nem kérünk el;
- részt veszünk munkánk eredményességének és hatékonyságának ellenőrzésében, magunk is törekszünk visszajelzések szerzésére arról, hogy tanácsadó, tehetséggondozó munkánk mennyire volt eredményes és hatékony;
- munkánkban megteremtjük és megőrizzük a személyes és „civil jelleget”, azaz elkerüljük a hivatalos, bürokratikus működést.

Tanúsítjuk, hogy a Tehetségpont működésének elindításához rendelkezünk a fenntartó hozzájárulásával (költségvetési intézmény esetén), illetve a megfelelő testületek jóváhagyásával (civil és más szervezetek esetén).

A kitöltött regisztrációs lapot a tehetsegpont@tehetsegpont.hu e-mail címre kell elektronikus formában beküldeni. Az aláírt változatot a „Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 1507 Budapest, Pf. 1” címre kell postázni. A Tehetségpont a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácstól kapott visszaigazolás után kezdheti meg ezen a néven a tevékenységét, és csak ettől az időponttól használhatja a Tehetségpont megjelölést és logót. A Tehetségpont kapcsolattartói a hálózati kapcsolatok erősítése érdekében e-mail címükre kapják a Magyar Génius Hírlevelet.

Helység:

Dátum:

A Tehetségpont képviselőjében eljáró személy(ek) aláírása(i):

Név:

Név:

Név:

Lakcím:

Lakcím:

Lakcím:

Tisztség:

Tisztség:

Tisztség:

(Az aláírások száma szükség esetén tovább bővíthető.)

2.3. Tanácsadás során felmerülő gyakori kérdések a Tehetségpontok létrehozásával kapcsolatban

1. *Milyen szervezet engedélyezheti a Tehetségpont megnevezést?* A Tehetségpont megnevezés a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács engedélyével használható.
2. *Mi a Tehetségpontok célja?* A Tehetségpontok célja általános értelemben: a tehetséges személyek hatékony segítése.
3. *A Tehetségpont létrehozásához szükséges regisztrációs adatlap mely honlapról közelíthető meg, tölthető le?* A www.tehetsegpont.hu honlapról.
4. *Hol kezdeményezi és támogatja a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács a Tehetségpontok létrehozását?* Magyarországon és a határon túli magyarlakta részeken.
5. *Mi a Tehetségpontok négy általános feladatköre?* Tehetségazonosítás, -gondozás, -tanácsadás, Tehetségpontok hálózatába való bekapcsolódás.
6. *Minden Tehetségpont számára azonos személyi minimumkövetelményt kell teljesíteni?* A személyi minimumkövetelmények a Tehetségpontok területi hatóköre függvényében eltérők.
7. *Lehetséges, hogy egy szervezet Tehetségponttá váljon, ha nem rendelkezik olyan végzettségű munkatárssal/taggal, aki a személyi minimumkövetelményeknek megfelel?* Ebben az esetben is lehetséges a Tehetségpontként történő regisztrációja, ha keretszerződést köt olyan szakemberrel vagy szervezettel, aki/ami megfelel a szakmai minimumkövetelményeknek.
8. *Mit jelent a tehetséggondozó programok önkontrollos hatásvizsgálata egyszerűen megfogalmazva?* A tehetséggondozó programok önkontrollos hatásvizsgálata „ilyen volt – ilyen lett” jellegű különbségvizsgálat.
9. *Tehetségponttá válhat-e egy iskola a fenntartója írásbeli hozzájárulása nélkül?* Nem.
10. *Mit jelent az, hogy a Tehetségpont szolgáltatásait csak nonprofit módon ajánlhatja fel?* A Tehetségpont szolgáltatásait maximum önköltségi áron ajánlhatja fel.

3. TEHETSÉGPONTOK AKKREDITÁCIÓJA

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács által regisztrált Tehetségpontok szolgáltatótevékenységének, valamint megfelelő hálózati aktivitásának az alapja működésük szakmai hitelessége. Ennek megalapozásához és fejlesztéséhez a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a Tehetségpontok működésének akkreditálásával is szeretne segítséget nyújtani.

A Tehetségpontok akkreditációjának fő célja:

- elismerni a működő Tehetségpontok eddig elért eredményeit, meglévő szakmai értékeiket,
- szakmai segítséget nyújtani a Tehetségpontok működésének személyi és szakmai megalapozásához, illetve további fejlődéséhez,
- hozzájárulni a Tehetségpontok tehetségsegítő tevékenységének minőségi fejlődéséhez.

Az akkreditációt követően a Tehetségpontok:

1. az akkreditáció tényét, valamint minősítési eredményét közlő tanúsítványt kapnak. Lehetséges eredmények:
 - Akkreditált Kiváló Tehetségpont,
 - Akkreditált Tehetségpont,
 - Regisztrált Tehetségpont.
2. az akkreditáció minősítési eredményét tanúsító táblát kapnak;
3. speciális szakmai szolgáltatásokban (szakmai információk, továbbképzések, kiadványok, tanácsadás) részesülnek.

3.1. A Tehetségpontok akkreditációjának feltétele, folyamata

A Tehetségpontok akkreditációjának feltétele:

1. Tehetségpont-akkreditációt csak a már regisztrált szervezetek kérhetnek.
2. A Tehetségpont akkreditálásakor a www.tehetsegpont.hu honlapról letölthető akkreditációs adatlapot kell kitölteni. A kitöltött akkreditációs adatlapot a Magyar Géniusz Projektiroda elektronikus, illetve postai címére kell küldeni (elektronikus cím: info@tehetsegpont.hu; postai cím: Magyar Géniusz Projektiroda, 1507 Budapest, Pf. 1).

3. A Tehetségpont dokumentumokkal tudja igazolni az akkreditációs adatlapon szereplő adatok hitelességét, mely dokumentumokat az akkreditációt végző bizottság tagjainak be tud mutatni.

E feltételekből ered a Tehetségpont létrehozásának folyamata is:

Lépés	Tevékenység
1.	Ha még nem regisztrált Tehetségpont egy szervezet, akkor először Tehetségponttá kell válnia (lásd 2. fejezet).
2.	Az akkreditációt kezdeményező Tehetségpont kitölti a Tehetségpontok akkreditációjához készített Adatlapot (lásd 3.2. alfejezetben, illetve letölthető a www.tehetsegpont.hu honlapról), s elektronikus, valamint postai úton továbbítja a Magyar Géniususz Projektiroda elektronikus, illetve postai címére (elektronikus cím: info@tehetsegpont.hu ; postai cím: Magyar Géniususz Projektiroda, 1507 Budapest, Pf. 1).
3.	A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége kétfős Akkreditációs Bizottságot hoz létre. Az akkreditációra vonatkozó minősítő javaslatot a Bizottság önállóan fogalmazza meg. Vitás esetekben a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (MTSzSz) vezető testülete a javaslat kialakításához harmadik személy bevonását kéri. A vitás akkreditációk végső eredményéről az MTSzSz dönt.
4.	Az Akkreditációs Bizottság a Tehetségpont által beküldött dokumentumok, valamint a tájékoztató napokon és a konzultációkon kapott információk alapján mérlegeli a Tehetségpontok akkreditációjához szükséges személyi és szakmai követelmények szerinti megfelelést. A feltételeket teljesítő Tehetségpontok esetében az Akkreditációs Bizottság a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének írásban javaslatot tesz a Tehetségpont-akkreditáció elfogadására és minősítésére.
5.	A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége együttműködési megállapodást köt az akkreditált Tehetségponttal, amelyben – a Tehetségpontok hálózatának kiépítésével kapcsolatos kölcsönös feladatok megfogalmazása mellett – a Szövetség speciális szakmai szolgáltatásokat ajánl fel a Tehetségpont számára. Az akkreditált Tehetségpontok részére a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége képviselője átadja az akkreditáció eredményét közlő tanúsítványt és tanúsító táblát.

3.2. A Tehetségpontok akkreditációjának dokumentumai

I. A számszerű adatokat kérő adatlap

ADATLAP ¹ A TEHETSÉGPONTOK ² AKKREDITÁCIÓJÁHOZ ³	
<p>A Tehetségpont neve:</p> <p>A Tehetségpont képviselőjének neve:</p> <p>Az akkreditáció során a kapcsolattartó személy neve:⁴</p> <p>A kapcsolattartó személy levelezési címe:⁵</p> <p>A kapcsolattartó személy telefonszáma:</p> <p>A kapcsolattartó személy e-mail címe:</p> <p>A Tehetségpont regisztrációjának időpontja:⁶</p> <p>A Tehetségpont által választott területi hatáskör:⁷</p>	<p>1. <i>Helyi/települési/intézményi</i></p> <p>2. <i>Kistérségi</i></p> <p>3. <i>Regionális/országos</i></p>
<p>Kelt:</p> <p style="text-align: center;">P. H.</p>	<p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: center;">Aláírás⁸</p>

Postai cím: **Magyar Géniuszt Projektiroda, 1507 Budapest, Pf. 1**
Elektronikus cím: **info@tehetsegpont.hu**

¹ Az Adatlap kitöltése előtt célszerű elolvasni a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács honlapján található „A Tehetségpontok működésének szabályai” című dokumentumot, illetve az Adatlap mellékleteként csatolt, az említett dokumentumból készített kivonatot. Honlap: www.tehetsegpont.hu

² Az Adatlapot eredeti aláírással postai úton is meg kell küldeni a Magyar Géniuszt Projektirodának.

³ Az Adatlap a Tehetségsegítő Tanács által már regisztrált Tehetségpontoknak szól.

⁴ Amennyiben eltér a Tehetségpontot képviselő személytől.

⁵ Az elérhetőségeknél az akkreditáció során érvényes adatokat kérjük megadni.

⁶ A regisztráció időpontjaként a Tehetségsegítő Tanácstól kapott visszaigazolás dátumát kérjük feltüntetni.

⁷ A Tehetségpont önmaga dönti el, hogy az akkreditációt követően a tevékenységét milyen tartalommal és területi hatáskörrel tervezi. A választ X-szel vagy aláhúzással jelöljék. (A válaszadáshoz iránymutatást adnak az Adatlap Mellékletében szereplő információk.)

⁸ Az Adatlapot a Tehetségpont hivatalos képviselője cégszerűen írja alá.

Tisztelt Adatszolgáltató!

Kérjük, hogy a jelen Adatlap „Válasz” oszlopának celláiba a pontozott vonalakra írja be a kért adatokat, illetve X-szel jelölje a Tehetségpontra jellemző válaszokat!

1. Személyi feltételek bemutatása:⁹

1.1. Helyi/települési/intézményi hatókörű Tehetségpont esetében:	Válasz
1.1.1. Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett pedagógus munkatársak, tagok és/vagy szerződéses formában segítő szakemberek száma: fő
1.1.2. Diplomás pszichológus munkatársak, tagok és/vagy szerződéses formában segítő szakemberek száma: fő
1.2. Kistérségi hatókörű Tehetségpont esetében:	Válasz
1.2.1. Tehetségfejlesztő szakértő pedagógus munkatársak, tagok és/vagy szerződéses formában segítő személyek száma: fő
1.2.2. Diplomás pszichológus munkatársak, tagok és/vagy szerződéses formában segítő személyek száma: fő
1.3. Regionális/országos hatókörű Tehetségpont esetében:	Válasz
1.3.1. Tehetségfejlesztő szakértő munkatársak, tagok és/vagy szerződéses formában segítő (felsőoktatási intézmények szakemberei, pedagógiai tanszékek oktatói) személyek száma: fő
1.3.2. Diplomás pszichológus munkatársak, tagok és/vagy szerződéses formában segítő (felsőoktatási intézmények pszichológiai tanszékeinek oktatói) személyek száma: fő

⁹ A választott területi hatókör szerinti részt kell kitölteni. Az akkreditációhoz szükséges személyi követelményeket az akkreditáció lezárásáig kell teljesíteni. Az Adatlap kitöltésekor a Tehetségpont jelenlegi személyi feltételeit, illetve az akkreditáció befejezéséig – mintegy hat hónap alatt – reálisan bevonni tervezett és teljesíthető személyi kapcsolatokat kell számszerűen bemutatni.

2. Szakmai feltételek bemutatása:¹⁰

2.1. Tehetségazonosítás	Válasz
2.1.1. Hány tehetségterületen történik szakmailag korrekt tehetségazonosító tevékenység? területen
2.1.2. Hány alkalommal valósított meg a Tehetségi pont legalább konzultáción, kapcsolatfelvételen alapuló, tehetségazonosításra vonatkozó együttműködést más Tehetségi ponttal/Tehetségi pontokkal? alkalom

2.2. Tehetség gondozás	Válasz
2.2.1. Hány tehetségterületen történik szakmailag korrekt tehetség gondozó tevékenység (min. 30 óra/program időkeretben)? területen
2.2.2. Hány alkalommal valósított meg a Tehetségi pont legalább konzultáción, kapcsolatfelvételen alapuló, tehetség gondozásra vonatkozó együttműködést más Tehetségi ponttal/Tehetségi pontokkal? alkalom

2.3. Tehetség-tanácsadás	Válasz
2.3.1. Hány tehetségterületen történik szakmailag korrekt tehetség-tanácsadó tevékenység? területen
2.3.2. Hány alkalommal valósított meg a Tehetségi pont konzultáció és/vagy kapcsolatfelvételen alapuló tehetség-tanácsadásra vonatkozó együttműködést más Tehetségi ponttal/Tehetségi pontokkal? alkalom

2.4. Egyéb követelmények: ¹¹	Válasz
2.4.1. A tehetségsegítéssel kapcsolatos tudományos kutatást folytat, illetve a kutatási eredményeit már publikálta, vagy a megjelenés előkészítés alatt van:	☐ kutatását publikálta ☐ kutatását megkezdte ☐ nem folytat kutatást
2.4.2. A Tehetségi pont bekapcsolódott-e regionális és/vagy országos tudományos rendezvények megvalósításába?	☐ (társ)szervezőként ☐ résztvevőként ☐ nem kapcsolódott be

¹⁰ A szakmai követelményekre vonatkozó információkat minden kérelmezőnek ki kell tölteni, függetlenül attól, hogy milyen területi hatáskörrel tervezi a tevékenységet. Az Adatlap kitöltésekor a Tehetségi pont jelenlegi tevékenységi területeit, illetve az akkreditáció befejezéséig – mintegy hat hónap alatt – reálisan megvalósítani tervezett tevékenységi területeket kell számszerűen bemutatni.

¹¹ Csak annak a Tehetségi pontnak kell kitöltenie, amely regionális vagy országos hatókörben folytatja tevékenységét. A kitöltésben segítenek az Adatlap Mellékletében található információk.

Melléklet az akkreditációs adatlaphoz¹²

1. **A Tehetségpontok négy általános feladatköre:** a) tehetségazonosítás, b) tehetséggondozás, c) tehetség-tanácsadás, d) tehetséggondozó hálózatban való közreműködés. **Ezek közül egy vagy több területen vállalhat és végezhet feladatokat a Tehetségpont.**
2. **Területi hatókörét tekintve** megkülönböztethetünk:
 - a) *Helyi (lehet intézményi, települési) Tehetségpontot.* Feladata: „helyi” szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és -tanácsadást, hálózatépítést.
 - b) *Térségi/kistérségi Tehetségpontot:* kisebb vagy nagyobb térségi területen végzi és segíti, koordinálja is a tehetségazonosítást, -gondozást és -tanácsadást, hálózatépítést.
 - c) *Regionális Tehetségpontot.* Feladata: regionális (legalább megyei vagy nagyobb területre kiterjedő) szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és -tanácsadást, hálózatépítést.
 - d) *Nemzeti/országos Tehetségpontot:* ez egyedi koordináló szereppel rendelkezik, mivel egyrészt országos, másrészt (a határon túli magyarlakta területek Tehetségpontjaival kapcsolatban) nemzetközi szervezési, irányítási, hálózatműködtetési feladatokat lát el:
 - hálózatépítés, Tehetségpont-regisztráció elfogadása vagy elutasítása;
 - munkabizottságok működtetése;
 - a Tehetséggondozás Nemzeti Programjának megvalósításában való aktív részvétel;
 - országos és nemzetközi szintű feladatok koordinálása.
3. **Megalakulásuk ideje, illetve Tehetségpontként regisztrált működésük alapján** kétféle Tehetségpontot különböztethetünk meg: a) alakuló és még egy éve nem működő Tehetségpontot; b) már legalább egy éve működő Tehetségpontot. **Az alábbi táblázatban található minimumkövetelmények teljesítéséhez a regisztrálástól egy év türelmi idő áll rendelkezésre.**

¹² Kivonat a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak „A Tehetségpontok működési szabályai” című dokumentumából. A teljes dokumentum a Tanács honlapján érhető el: www.tehetsegpont.hu.

A Tehetségpont területi hatóköre:	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátáshoz:	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén:
Helyi (intézményi/ települési) térségi	A tehetséggondozásnak legalább egy részterületén (pl.: intellektuális, sport, művészet, kézügyesség) programot kell indítani, s nyomon követni a tehetséges fiatal fejlődését. Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett szakember alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pedagógiai, diagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy szakemberrel, aki a tehetség témakörben legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett.	Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pszichodiagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.
Regionális	Átfogó, rendszerszerű, komplex fejlesztőprogramok kidolgozása és ezek megvalósításának támogatása, a tehetséggondozás komplex erőforrásainak fejlesztése, együttműködés a térség tehetségfejlesztésben közreműködő intézményeivel, civil szervezeteivel. Tehetségpontok koordinációja, a tehetségek fejlődésének nyomon követése, tehetségfejlesztő szakértők alkalmazása, illetve felsőoktatási intézmények szakembereinek, pedagógiai és pszichológiai tanszékek oktatóinak bevonása. Aktív részvétel a Tehetségpontok hálózatának fejlesztésében, a szakemberek továbbképzésében, programtervezésekben, hatásvizsgálatokban.	
Országos	Az országos hatókörű Nemzeti Tehetségpont fő funkciója a Tehetségpontok működése koordinációjának biztosítása, tehetséges fiatalok nyomon követése, országos és nemzetközi szintű feladatok szakmai irányítása, koordinálása.	

II. A helyszíni szemle űrlapjai

„TEHETSÉGAZONOSÍTÁS” ŰRLAP

A Tehetségpont által megnevezett ...-ik számú tehetségterület:

A Tehetségpont-akkreditáció során figyelembe vehető tehetségterület (jelölje X-szel!):

- logikai-matematikai természeti nyelvészeti testi-kinesztetikus
 térbeli-vizuális zenei interperszonális intraperszonális

Vizsgált személyek jellemzői (pl. életkor, iskolai végzettség stb. alapján):

Módszer, folyamat:

Ki tekinthető tehetségesnek e módszer alkalmazása alapján ezen a tehetségterületen (pl. milyen pontszámokat, teljesítményszázalékot stb. kell elérniük)?

Mi történik a tehetségesnek talált személyekkel (pl. tehetséggondozó programot javasolnak számára)?

Mi történik a tehetségesnek nem talált személyekkel?

A múlt évben, illetve az idén megvalósult ilyen jellegű tehetségdiagnosztikai tevékenység adatai:

N	Dátum	Helyszín	Vizsgált személyek száma	Tehetségként azonosított személyek száma	Tehetséggondozó programba beválogatott személyek száma	Megjegyzések (pl. magyarázatok; léteznek-e hozzáférhető jegyzőkönyvek; publikált tanulmányok bibliográfiai adatai; stb.)

„EGYÜTTMŰKÖDÉS: TEHETSÉGAZONOSÍTÁS” ŰRLAP

Kérjük közölni az Adatlap 2.1.2. pontjában megadott számú, tehetségdiagnosztikára vonatkozó együttműködést bemutató adatokat!

N	Dátum	Az együttműködő szervezetek (pl. Tehetségpontok) neve, címe	Az együttműködés rövid leírása

„TEHETSÉGGONDOZÁS” ŰRLAP

A Tehetségpont által megnevezett ...-ik számú tehetségterület:

A Tehetségpont-akkreditáció során figyelembe vehető tehetségterület (jelölje X-szel!):

- logikai-matematikai természeti nyelvészeti testi-kinesztetikus
 térbeli-vizuális zenei interperszonális intraperszonális

A tehetséggondozó tevékenység neve:

A tehetséggondozó tevékenység célja:

A gondozott személyek jellemzői (pl. életkor, iskolai végzettség, a beválasztáskor figyelembe vett jellemzőik stb. alapján):

X-szel jelölje az igaz választ (s szükség esetén egészítse ki a kipontozott szövegrészeket):

- egyéni munkaforma csoportos munkaforma jellemző. Ideális létszám:fő/csoport)

X-szel jelölje az igaz választ (s szükség esetén egészítse ki a kipontozott szövegrészeket):

- kevesebb mint 30 óra 30 vagy több óra időtartamú. Mennyi?

A tehetséggondozó tevékenység módszerei, témakörei:

.....

.....

A tehetséggondozó tevékenység hatását bizonyítja:

.....

.....

A múlt évben, illetve az idén megvalósult ilyen jellegű tehetséggondozó tevékenység adatai:

N	Dátum	Helyszín	Részt vevő személyek száma (fő)	Hatás-vizsgálat eredménye	Megjegyzések a hatásvizsgálat eredményéhez (pl. magyarázatok; léteznek-e hozzáférhető jegyzőkönyvek; publikált tanulmányok bibliográfiai adatai; stb.)

„EGYÜTTMŰKÖDÉS: TEHETSÉGGONDOZÁS” ŪRLAP

Kérjnk közölni az Adatlap 2.2.2. pontjában megadott számú, tehetséggonozásra vonatkozó együttműködést bemutató adatokat!

N	Dátum	Az együttműködő szervezetek (pl. Tehetségpontok) neve, címe	Az együttműködés rövid leírása

„TEHETSÉG-TANÁCSADÁS” ŰRLAP

Kérjük közölni az Adatlap 2.3.1. pontjában megadott számú témakör esetében a tehetség-tanácsadásra vonatkozó adatokat! Az elmúlt egyéves időszakban milyen témákban tudta felvállalni a tehetség-tanácsadást a Tehetségpont?

N	Téma	Hány fő kapott tanácsot ezen a téren?	Megjegyzés (pl. magyarázatok; léteznek-e hozzáférhető jegyzőkönyvek; publikált tanulmányok bibliográfiai adatai; stb.)

„EGYÜTTMŰKÖDÉS: TEHETSÉG-TANÁCSADÁS” ŰRLAP

Kérjük közölni az Adatlap 2.3.2. pontjában megadott számú, tehetség-tanácsadásra vonatkozó együttműködést bemutató adatokat!

N	Dátum	Az együttműködő szervezetek (pl. Tehetségpontok) neve, címe	Az együttműködés rövid leírása

„RENDEZVÉNY” ŰRLAP

Kérjük, az alábbi táblázat kitöltésével mutassa be a Tehetségpont tudományos rendezvényekkel kapcsolatos elmúlt évi, illetve jelenleg megvalósuló tevékenységét (az Adatlap 2.4.2. pontja alapján)!

N	Dátum	Helyszín	Rendezvény neve, címe (szervező intézménye)	A Tehetségpont szerepe	Megjegyzés
1.				☐ (társ)szervező ☐ résztvevő	
2.					
3.					
4.					
5.					

3.3. Tanácsadás során felmerülő gyakori kérdések a Tehetségpontok akkreditációjával kapcsolatban

1. *Mi a Tehetségpontok akkreditációjának célja?* A Tehetségpontok akkreditációjának célja:
 - elismerni a működő Tehetségpontok eddig elért eredményeit, meglévő szakmai értékeiket;
 - szakmai segítséget nyújtani a Tehetségpontok működésének személyi és szakmai megalapozásához, illetve további fejlődéséhez;
 - hozzájárulni a Tehetségpontok tehetségsegítő tevékenységének minőségi fejlődéséhez.
2. *Mik a Tehetségpont-akkreditáció várható következményei?* Az akkreditációt követően a Tehetségpontok
 - az akkreditáció tényét, valamint minősítési eredményét (Akkreditált Tehetségpont, Akkreditált Kiváló Tehetségpont) közlő tanúsítványt kapnak;
 - az akkreditáció minősítési eredményét tanúsító táblát kapnak;
 - speciális szakmai szolgáltatásokban (szakmai információk, továbbképzések, kiadványok, tanácsadás) részesülnek.
3. *Mi történik abban az esetben, ha egy Tehetségpont nem felel meg az akkreditáció követelményeinek?* Továbbra is megmarad regisztrált Tehetségpontnak.
4. *A Tehetségpont akkreditációjához szükséges adatlap mely honlapról közelíthető meg, tölthető le?* A www.tehetssegpont.hu honlapról.
5. *Hogyan történik a Tehetségpontok akkreditációja során megadott adatok ellenőrzése?* A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége szűrőpróbaszerűen ellenőrizheti az akkreditáció során a Tehetségpont által megadott adatok valódiságát.
6. *Igaz az, hogy az akkreditáció a Tehetségpont működésére és a hálózatban való részvételre vonatkozik, így nem azonos az egyes tevékenységekre más módon előírt akkreditációval?* Igaz.
7. *A tehetségpontok akkreditációja során a személyi minimumkövetelmények a Tehetségpont területi hatóköre szerint eltérők?* Igen, az akkreditáció során a személyi minimumkövetelmények a Tehetségpontok területi hatóköre függvényében eltérők.
8. *Ki kezdeményezheti egy adott Tehetségpont akkreditációját?* A Tehetségpont vezetője.

9. *Ki végezhet Tehetségpont-akkreditációt? A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége által felkért és megbízott Akkreditációs Bizottság tagjai.*
10. *A tehetséggel kapcsolatos tudományos kutatás minden Tehetségpont esetében vizsgált akkreditációs szempont? A tehetséggel kapcsolatos tudományos kutatás a regionális/országos hatókörű Tehetségpontok esetében vizsgált akkreditációs szempont.*

4. FOGALOMTÁR A TEHETSÉGPONTOK SZÁMÁRA

Jelen Fogalomtár célja, hogy segítse a Tehetségpontok munkatársai közötti szakmai kommunikációt, eligazítson a Tehetségpontok regisztrációja, akkreditációja során használt (esetenként a pályázatokból is visszaköszönő) fogalmak között.

Természetesen e fogalomtár nem tekinthető végleges dokumentumnak, bővítése folyamatosan történik.

A fogalomtár főbb szerkesztési szempontjai:

1. A fogalmak tartalmának kibontásában alapvetően a tehetség-szakirodalomra építettünk, az esetek többségében ez kiváló keretet jelentett a pontos fogalomtisztázáshoz. Természetesen többnyire nem néhány soros, szűkre szabott fogalommeghatározást adtunk, hanem törekedtünk a fogalmi tartalom legkritikusabb elemeinek bővebb kifejtésére is.
2. A Tehetségpont fogalomrendszeréhez közvetlenül kötődő új fogalmak esetében szakirodalmi kapaszkodóink alig voltak – leszámítva az NTT eddig kidolgozott és elfogadott anyagait –, ezért ezekben az esetekben többnyire a szerző saját megfogalmazásában került kibontásra a fogalmi tartalom.
3. Mivel a fogalmak rendszert alkotnak, ezért minden alkalommal jeleztük azt is, hogy e Fogalomtár mely további fogalmai segítenek az adott szócikk értelmezésében.
4. Törekedtünk arra is, hogy kapaszkodókat adjunk a további tájékozódáshoz, ezért a fogalomtárakban megszokott gyakorlatot követve további szakirodalmi hivatkozást is adtunk minden témakörnél. Összesített jegyzékük a gyűjtemény végén, az Irodalomban található.

Animációs szolgáltatások

Olyan szolgáltatások, amelyek célja maradandó élményt nyújtani az emberek közötti kapcsolatok kiépítésén és játékos programok megvalósításán keresztül. Az animációs szolgáltatást végző személy az animátor. Az animátor feladata: közös tevékenységre ösztönzés, biztatás, ráhangolás, programok levezetése.

Differenciált (egyéni és csoportos) fejlesztés

A differenciálás magától értetődően alapvető aspektusa a hatékony tehetséggondozásnak. A jó képességű gyerekek is igényelnek módosítást a standard tantervhez képest, a kiemelkedő képességűeknek pedig a normáltól lényegesen nehezebb feladatokra is szükségük van. A napjainkban világszerte elterjedt, korszerű tudományos alapokon nyugvó adaptív oktatás is figyelembe veszi ezt, ahogy M. Nádasi Mária, a szakterület kiváló hazai kutatója megfogalmazta: „A differenciálás és az egyéni sajátosságokra tekintettel szervezett egységes oktatás együttes alkalmazása közös terminológiával adaptív oktatásnak nevezhető” (2001, p. 40). Ezen szemléletmód alapján mind a – napjainkban ugyancsak elengedhetetlen – integráció, mind a differenciált fejlesztés elve egyszerre tud érvényesülni.

Ezen kérdéskörön belül a kiválóság és az egyenlőség vitája az egyik legproblémásabb feszültség, amely átjárja világszerte az iskolákat. A gyakorlatban létfontosságú, hogy az iskolák mind az egyenlőség, mind a kiválóság elvére összpontosítsanak. A hátrányos helyzetű gyermekek környezete nagyon megnehezíti számukra a tanulást. Az ilyen környezetben élő gyermekek esetében nem az a kérdés, hogy miért nem tanulnak, hanem az, hogy hogyan képesek tanulni az útkjukban álló akadályok ellenére, és hogyan segítheti ezt az iskola. Ezen túl, a fejlődési fogyatékossággal rendelkező gyermekek, vagy az olyanok, akik kevésbé képesek a tanulásra, további segítségre szorulnak. Következésképpen, világszerte nagy figyelem irányul arra a kérdésre, hogy hogyan lehet a hátrányos helyzetű családokban élő és a fogyatékos gyermekeket tanítani – ez központi feladat Magyarországon is.

Ugyanakkor a társadalom fejlődése azon múlik, biztosítjuk-e, hogy az oktatási források egyenlően legyenek elosztva, és a kiválóság kibontakozását is segítsek elő. Fontos komolyan venni a kérdéskör átgondolásához Silverman (1994, p. 3) kijelentését, „a legokosabb diákok visszatartása nem fogja varázslatos módon segíteni a lassabbakat”. Ma gyakran az oktatási eredmények egyformaságára törekszünk, ahelyett hogy egyforma lehetőségeket biztosítanánk minden fiatal számára, a különböző rejtett képességek kibontakozásához.

A differenciált fejlesztés, amely egyrészt egyéni munkára épít, másrészt homogén csoportokban végzett tevékenységre, már több mint 100 éve jelen van a világ országainak oktatási gyakorlatában. Milyen érvek szólnak a képesség szerinti csoportosítás mellett? A képesség és teljesítmény szerinti csoportosítás a kor szerinti csoportosítással szemben hatékonyabb a fejlesztőmunkában, mert

1. megfelelőbb párosítást nyújt a tehetséges diák fejlődési készenléte és egyéni, valamint a képzés között;
2. az eltérő képességekkel rendelkező diákok eltérően reagálnak a különböző oktatási stratégiákra és tanítási módszerekre;

3. a diákok jobban tanulnak, amikor olyan diákokkal vannak együtt, akiknek kompetenciája az ő szintjükkel megegyező vagy annál egy picivel magasabb;
4. a csoportosítás kihívást jelent a diákok számára, hogy kitűnjenek vagy előretörjenek (Benbow 1997).

Ezeket a szempontokat végiggondolva megállapítható, hogy a differenciált fejlesztés nemcsak a tehetségesebb diákok hatékony előrehaladásához szükséges, de minden tanuló optimális fejlődésének feltétele. Az egyéni eltérésekre való reagálás, valamint az eltérő eredmények megengedése önmagában nem hoz létre elitizmust, szegregációt, amely gyakori vád a tehetséges diákok számára indított programokkal szemben. A hatékony fejlesztés magában hordozza az „optimális párosítást” (Robinson–Robinson 1982), vagyis olyan problémák kitűzését a diák számára, amelynek szintje észrevehetően meghaladja azt a szintet, amellyel a diák már megbirkózott, s ez elősegíti fejlődését. A túl könnyű feladatok unalomhoz vezetnek, a túlságosan nehéz feladatok frusztrációhoz. Egyik sem segíti elő az optimális tanulást, egyik sem motivál a tanulásra. Minden gyermeknek egyformán meg kell adnunk a lehetőséget, hogy tanuljon és kiteljesítse potenciálját. Az „egyméretű” oktatási rendszer nem hatékony, és nem tesz eleget az esélyegyenlőség elvének. Az esélyegyenlőséget pedagógiai és pszichológiai értelemben úgy kell tekinteni, mint egyforma hozzáférési lehetőséget az egyén számára megfelelő oktatáshoz. Ezt a jogot egyébként Magyarország Alkotmánya és az oktatási törvény is rögzíti! Érdemes Gardner (1991, p. 92) gondolatát megismerni: „A jó társadalom nem az, amelyik figyelmen kívül hagyja az egyéni eltéréseket, hanem az, amelyik bölcsen és emberségesen kezeli azokat.”

Végezetül egy állásfoglalást idézünk a fenti kérdéskörrel kapcsolatban a Magyarországon manapság gyakori félreértések elkerülése érdekében. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács állásfoglalást adott ki 2009. január 28-án: „Mi a különbség a tehetséggondozás és a szegregáció között?” címmel. Néhány fontos gondolatot idézünk ebből, amelyek bizonyítják, hogy Magyarország legkiválóbb tehetséggondozó szervezetei és szakemberei egyértelműen letették a voksukat a differenciált fejlesztés szükségessége mellett, cáfolva azt a hazánkban gyakran elhangzó demagóg, tudománytalan vádat is, hogy „a tehetséggondozás differenciált fejlesztő formái szegregációt, diszkriminációt jelentenek”. Az NTT fenti állásfoglalásának indoklásában a következők olvashatók.

„A tehetséggondozás számos kiváló gyakorlati példája az integrált és az elkülönített megoldásoknak az adott helyzetekhez (pl. lakókörnyezet, iskolában/településen megtalálható lehetőségek stb.) alkalmazkodó kombinációja. Ideális esetben a mindennapi oktatásba beépülve jelennek meg azok az elemek, amelyek a legkülönfélébb tehetségeknek is megfelelnek, de nagyon sokszor ilyen jel-

legű gazdagító programokra csak elkülönített formában van lehetőség. A tehetséggondozó programok meghatározó eleme a mentorálás, ami lényegét tekintve egy olyan személyes jellegű segítségnyújtási forma, amelyre sok esetben »elkülönítetten« lehet sort keríteni. Összefoglalva tehát: a sikeres tehetséggondozási gyakorlatok egyszerre alkalmazzák az integratív és elkülönítő elemeket. Rendkívül fontos hangsúlyozni, hogy a tehetséggondozó programokban az elkülönítés a legtöbb esetben átmeneti jellegű és nyitott, azaz a tehetséggondozási folyamatba bármely fiatal bekerülhet akkor, ha egyéni fejlődésében eljutott arra a pontra, amelyben tehetsége megérett a programba való bekerülésre. A tehetséggondozó programoknak felvállalt módon potenciálisan az iskola, körzet összes diákja az alanya lehet, a tényleges beválogatást igen komplex, szakmai vizsgálatok, és a programban való részvétel siker-esélyének gondos mérlegelése kell, hogy megelőzze.”

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács állásfoglalása: „A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács támogat és véd minden olyan gyakorlatot, amely megfelel a komplex tehetséggondozás szakmai alapokon álló feltételeinek. E támogatás és védelem kiterjed annak a módszertani elemnek a támogatására és védelmére is, amely a tehetséggondozásban részt vevők elkülönítését jelenti, feltéve ha ez az elkülönítés átmeneti, befogadó és nyitott. Ugyanakkor a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elítél minden olyan törekvést, amely saját magát tehetséggondozónak kiáltja ki ugyan, de szakmai alapok nélkül működik, híján van a komplex egyéniségfejlesztés fentiekben részletezett tartalmainak, és tehetséggondozó megjelölését a fiatalok valamely egysíkú módon definiált csoportjának, illetve csoportjainak egy előnyös helyzetből való egyoldalú és végleges kirekesztésére használja fel.” (Az „Állásfoglalás” teljes szövege megtalálható a www.tehetsegpont.hu honlapon.)

Az itt megfogalmazott gyakorlati szempontok, elvek teljesen összhangban vannak az Európai Unió tehetséggondozó gyakorlatával, amelynek a lényege, hogy mind az integráció, mind a differenciált fejlesztés gyakorlati fogásait alkalmazni kell a felnövekvő nemzedék képességeinek, személyiségének minél hatékonyabb kibontakoztatásához – teljesen függetlenül attól, hogy valakiben nagyobb tehetség szunnyad-e vagy kisebb! E két szempont szimultán érvényesítése nélkül az iskolai pedagógiai munka nem lehet színvonalas és hatékony egyetlen gyerek számára sem!

Lásd még: gazdagítás, gyorsítás, komplex tehetségfejlesztő programok, szervezeti keretek.

További részletek: Balogh 2006; Balogh–Koncz 2008; Polonkai 2002; Turmezyéné Heller E. 2008.

Disszemináció

Valamely termék eredményeinek terjesztése azért, hogy a ráfordított munka megtérülhessen (*forrás*: Idegen szavak gyűjteménye: [http://www.idegen-szavak.hu/keres/disszemináció](http://www.idegen-szavak.hu/keres/disszeminacio)). A disszemináció a projektek eredményeinek *terjesztése* annak érdekében, hogy a projekt által kiváltott hatás és ezáltal a projekt megvalósítására fordított források hasznosulása a lehető legnagyobb lehessen. Magában foglalja mind a projektek során megszületett *termékek* (új képzések, tantervek, tananyagok, taneszközök stb.), mind a projektmegvalósítás *tapasztalatainak* (projektmenedzsment, együttműködés, módszertan stb.) átadását. A hazai szakirodalomban egyelőre nem született olyan magyar szakkifejezés, amely kellő pontossággal adná vissza a jelentését, így az angolból átvett szó látszik meggyökeresedni (*forrás*: Tordai Péter: *Az eredmények terjesztése a strukturális alapok esetében*. www.celodin.org/files/hu/5738544757.doc).

Esetelemző csoport

Olyan csoport, amelynek célja egy „eset”-nek tekintett vizsgálati egység (pl. egyén, csoport, intézmény, eljárás, módszer és/vagy esemény) meghatározott szempontok szerinti bemutatása és/vagy értékelése. Az esetelemző (egymást nem kizáró módon) lehet:

- előrejelző (prediktív) jellegű (pl. annak elemzése, hogy milyen következményei lehetnek XY tehetséges tanulóra, ha tanulmányait magántanulóként folytatja);
- leíró jellegű (pl. egy tehetséggondozó program részletes bemutatása);
- értelmező jellegű (pl. a meghirdetett tehetségazonosító tevékenység iránti szokatlanul nagy/csekély érdeklődés okainak keresése).

Facilitátori szolgáltatások

Legáltalánosabb értelemben valamilyen folyamatot segítő, serkentő szolgáltatások gyűjtőneve. A szolgáltatást nyújtó személy/szervezet a facilitátor. A facilitátor feladata: probléma felvetés/meghatározás, megoldásra ösztönzés, a megoldás segítése, motiválás. A facilitátor feladata abban áll, hogy a problémafeltáró és problémamegoldó megbeszélések, csoportos döntéshozatali eljárások folyamatát tegye hatékonyabbá. Fontos ugyanakkor, hogy magát a döntést a résztvevők hozzák meg.

Gazdagítás, dúsítás

A gazdagítás a tehetségfejlesztő munka alapeszköze: ennek keretében a tehetségígéreteknek adottságaikkal összhangban folyamatosan többet nyújtunk tehetségük kibontakoztatásához.

Passow (1958) kutatásai adják itt a kiindulópontot; ő a gazdagításnak négy fajtáját különítette el egymástól, ezek ugyancsak támpontul szolgálnak a differenciált gazdagító programok megvalósításához (idézi: Páskuné 2008).

- *Mélységben történő gazdagítás.* Ennek során több lehetőséget kínálunk a tehetséges gyerekeknek tudásuk és képességeik alkalmazására, mint általában a tanulóknak.
- A „*tartalmi gazdagítás*” azt jelenti, hogy a tananyagot a tanulókra érzékenyen szerkesztjük meg, figyelembe véve érdeklődésüket, szükségleteiket, s ezeket közben fejlesztjük.
- A „*feldolgozási képességek gazdagítása*” elsősorban a kreatív és kritikus gondolkodás fejlesztését jelenti felfedező, illetve interdiszciplináris tevékenység közben.
- A „*tempóban történő gazdagítás*” a tehetséges gyerekek átlagosnál gyorsabb munkájára épül: ugyanannyi idő alatt többet képesek feldolgozni társaiknál, így kiegészítő elemeket is bevonhatunk a fejlesztőfolyamatba. (Lásd: gyorsítás.)

További részletek: Balogh 2006; Herskovits 2000; Polonkai 1999; Tóth L. 2008. Lásd még: gazdagítási modellek.

Gazdagítási modellek

Számos szisztematikus gazdagítóprogram-modellt fejlesztettek ki. E modellek mindegyike viszonylag átfogó tervet ad a tehetséges gyermekek azonosítására és a számukra készített programszolgáltatásokra, amelyek alapvetően gazdagító természetűek. Ezek közül mi most hármatot mutatunk be vázlatosan, ezek a legelterjedtebbek a pedagógiai gyakorlatban.

A Renzulli-modell talán a legátfogóbb az azonosítás, adminisztráció, tanárképzés és programmegvalósítási struktúra kiterjedt kezelésével (Renzulli 1994; Renzulli–Reis 1986). Három típusú programélmény különíthető el:

1. Az első típusú gazdagítás általános felfedező élményeket foglal magában, amely „az ismeretnek a hagyományos tantervben nem szereplő, új és izgalmas témáival, ötleteivel és területeivel” ismerteti meg a diákokat (Renzulli–Reis 1986, p. 237).
2. A második típusú gazdagítás, a csoportos képzés gyakorlatok olyan tevékenységekből állnak, amelyeket a kognitív és affektív folyamatok fejlesztésére terveztek. A tevékenységeket minden gyermek számára lehet kínálni, nem csupán a tehetségesek számára.
3. A harmadik típusú gazdagítás valós problémák egyéni és kiscsoportos vizsgálatát követeli meg. Speciális azonosítási eljárásokat alkalmaznak a

gyermek kiválasztásához a harmadik típusú gazdagításra – különösen a gyermek nyílt viselkedésének megfigyelésén keresztül, amely tükrözi egy konkrét témához vagy projekthez kapcsolódó aktuális érdeklődését, motivációját vagy viselkedését.

A Treffinger-féle (1986) Egyénre szabott programtervezési modell (Individualized Program Planning Model) hangsúlyozza az azonosítási folyamat során összegyűjtött információ intenzív használatát a tehetségesek erősségeire és érdeklődésére épülő, egyénre szabott tanulmányi programok tervezésében. A modell arra is törekvést tesz, hogy fejlessze az önállóság és az önirányítás készségeit a tehetségesekben. Arra fordítja a figyelmet, hogyan kell kezelni és ellátni a tehetségeket egy általános osztályban.

A Betts (1986) által kifejlesztett Autonóm Tanuló Modell (Autonomous Learner Model) arra tesz kísérletet, hogy eleget tegyen a tehetségesek tanulmányi, szociális és emocionális szükségleteinek, miközben az önállóság vagy autonómia célját tűzi ki maga elé, hogy a tanulók felelőssé váljanak saját tanulmányaikért. A modell biztosítja, hogy a tanuló

1. figyelmet fordítson önmagára mint tehetséges egyénre, valamint a programlehetőségekre;
2. gazdagító gyakorlatokban vegyen részt, például vizsgálatokban, kulturális tevékenységekben és terepgyakorlatokon;
3. szemináriumokat látogasson például a futurizmusról, problémákról és vitás kérdésekről;
4. a tanulási készségeket, pályaválasztási ismereteket és interperszonális képességeit egyénileg fejlessze; és
5. mélyreható vizsgálatokat folytasson csoportos projektek és mentorálás keretében. Ez a modell különösen erősen összpontosít a tehetséges diákok egyéni fejlődésére.

A modellek részletes leírása megtalálható: Balogh 2006.

Lásd még: gazdagítás, dúsítás.

Gyorsítás

Már a gazdagítás Passow által kidolgozott és fentebb bemutatott rendszerében feltűnt a „tempóban történő gazdagítás”, amely arra épül, hogy a tehetséges tanulók gyorsabban többet képesek feldolgozni, teljesíteni. Ezt a szempontot kiterjesztették a tehetséggondozás egész rendszerére, s így jött létre a *gyorsítás* fogalma. Ennek lényege, hogy a tehetséges tanulók általában gyorsabban fejlőd-

nek, mint társaik, s ezért biztosítani kell részükre azokat a kereteket, amelyek lehetővé teszik az egyéni tempóban (gyorsabban) való haladást. Sokféle formája alakult ki a gyorsításnak, itt a legfontosabbakat soroljuk fel Feger (1997) összegzése alapján:

- *Korábbi iskolakezdés.* Nagy különbségek lehetnek a fejlődésben már a gyerekkorban, s ez alapján nemegyszer előfordul, hogy az általánosan szokásos életkor (6–7 éves kor) előtt elkezd a gyerek iskolai tanulmányait. Természetesen körültekintő iskolaérettségi vizsgálatok jelentik a garanciát a tévedés elkerüléséhez.
- *Osztályátléptetés.* A gyorsabb fejlődés és ehhez kapcsolódó nagyobb teljesítmény az iskolai évek alatt is jellemezhetik a tehetséges tanulókat. Ha ez minden tantárgyban jellemzi a diákot, s idő előtt képes a követelményeket teljesíteni, akkor élni kell ezzel a lehetőséggel is.
- *D-típusú osztályok.* Ezek lényege, hogy összeválogatott tehetséges gyerekekkel rövidebb idő alatt (például négy év helyett három év alatt) teljesítik az általános iskola felső tagozatának tantárgyi követelményeit (vö.: Nagy 2000).
- *Tanulmányi idő lerövidítése.* A tehetséges diák folyamatos magas szintű teljesítménye lehetővé teszi azt is, hogy az egész iskolai időt (8 év, 12 év) rövidebb idő alatt teljesítse.
- *Egyetemi tanulmányok idő előtti elkezdése.* Ez két formában is lehetséges. Az egyik, hogy tanulmányi ideje lerövidítésével a szokásos életkor előtt teljesíti a középiskolai követelményeket a tanuló, s így hamarabb felvételt nyerhet a felsőoktatásba. A másik lehetőség, hogy egy-egy speciális szakterületen (pl. matematika, zene) a középiskolai tanulmányok mellett már folytatja az egyetemi tanulmányait is.

További részletek: Balogh 2006.

Hálózatfejlesztés

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2007. február 9-én kelt, Tehetségpontok megalkotására vonatkozó felhívásából eredően a hálózatfejlesztés is a Tehetségpontok alapfeladatai közé tartozik. Szemelvények a felhívás szövegéből:

- A Tehetségpontok abban segítenek, hogy „az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetséggyógyító kezdeményezések minél intenzívebb kapcsolatrendszer tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével (szüleivel, tanáraival stb.), a tehetséggyógyításban jártas szakemberekkel és a tehetséggyógyítást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemé-

lyekkel, a tehetséggondozó kezdeményezések minél több emberi és anyagi erőforrást tudjanak bevonni a tehetségsegítés folyamatába.”

- „A Tehetségpontokat bármilyen helyi szerveződéshez (helyi civil szervezet, önkormányzat, iskola, egyházi intézmény stb.) kötni lehet. Rendkívül lényeges azonban, hogy e szervezet integráljon minden helyi, a tehetséggondozásban megmozgatható erőt, azaz a helyi önkormányzatot, iskolákat (különös hangsúllyal: felsőoktatási intézményeket, ha ilyenek vannak), civil szerveződéseket, egyházakat és (nem utolsósorban) a tehetséggondozást támogató helyi cégeket és magánszemélyeket (mentorokat, tanárokat, szülőket, nyugdíjas szakembereket, támogatókat, segítőköt). Ehhez a Tehetségpont kezdeményezőinek rendkívül nagy és igen kreatív hálózatszervező, együttműködési készséget kell felmutatnia. A Tehetségpont nem tölti be feladatát, ha csak az anyaintézmény integrált részeként, a helyi közösség többi szejletét irányító feladatkört kíván betölteni, és nem törekszik minden helyi tehetségsegítő kezdeményezés szolgálatára, koordinációjára. Hasznos lehet, de nem kötelező, hogy a Tehetségpontok munkájában részt vevő intézmények és csoportok egy közös, erre a célra alakuló civil szervezetet (egyesület, alapítvány) alapítsanak.”
- „A Tehetségpontok csak egymással együttműködve, hálózatos formában tudnak létezni, hiszen tevékenységük egyik alapvető eleme a folyamatos információcsere, mind a helyi értékek (tehetséges fiatalok, mentorok, kezdeményezések, jó példák, a segítség bármilyen formája) közvetítése az ország többi részébe, mind pedig a máshonnan származó értékek befogadása és alkotó alkalmazása az aktuális Tehetségpont környezetében.”
- „A Tehetségpontok hálózatát rugalmas, horizontális kapcsolatokban gazdag, dinamikus hálózatnak és nem fa szerkezetű, hierarchikus struktúrának kell elképzelni. Ügyelni kell arra, hogy két Tehetségpont egymással való kapcsolatteremtéséhez lehetőség szerint egynél több Tehetségpont közvetítésére ne legyen szükség. Ennek érdekében biztosítani kell azt, hogy a Tehetségpontok vezetői intenzív személyes kapcsolatban legyenek egymással. A Tehetségpontok együttműködésében és terjedésének folyamatában fontos elem a térségi, illetve regionális tehetséggondozó intézmények, kezdeményezések bevonása.”
- „Amennyiben egy régióban (ideértve a határon túli magyarlakta területeket is) a Tehetségpontok száma 3 fölé nő, kezdeményezni érdemes, 5 fölözt pedig kezdeményezni kell, hogy a régió Tehetségpontjainak képviselői egyeztető fórumot alakítsanak, és kölcsönös egyetértéssel megbízzák a régiót összefogó, képviselő Tehetségpontot. Biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy a helyzet átalakulásával a képviselői feladatkör más Tehetségpontnak is átadható legyen, akár rotációs alapon is. A horizontális

kapcsolatok és a Nemzeti Tehetségközpont mellett a régiókat összefogó Tehetségpontok kötik a Tehetségpontokat egymással is össze.”
(*Forrás:* NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-12219.php>).

Hatásvizsgálat

A tehetséggondozó programok hatásvizsgálatának jelentőségét a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács (NTT) hangsúlyozza. A Tehetségpontokkal (az NTT által elismert tehetséggondozó központokkal) szemben támasztott egyik szakmai minimumkövetelmény szerint lényeges, hogy „A Tehetségpontok tehetséggondozó tevékenységüket *önkontrollos hatásvizsgálattal is szabályozzák, ellenőrizték*. A hatásvizsgálattal alá nem támasztott tehetséggondozás nem tekinthető bizonyítottnak. A pályázati rendszerben a hatásvizsgálatokra nagy hangsúlyt kell helyezni, hogy az anyagi támogatás oda kerüljön, ahol az bizonyíthatóan »jó helyen« van” (*forrás:* www.tehetsegpont.hu – a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács honlapja, 2008. október 23-ai letöltés).

A tehetséggondozó programokra vonatkozó hatásvizsgálat a programok és/vagy módszerek (tovább)fejlesztését, illetve az egyéni fejlesztési tervek kidolgozását és módosítását lehetővé tevő, szabályozó funkcióval, visszacsatolási lehetőséggel bíró tevékenység. Esetében azt vizsgáljuk, hogy egy adott tehetséggondozó programnak van-e minél objektívebb módon bizonyítható fejlesztőhatása, vagy sem.

Lásd még: tehetségazonosítás, -felismerés; tehetségdiagnosztika.
További részletek: Mező 2008.

Jó gyakorlat

A tehetségdiagnosztika, -gondozás, -tanácsadás, hálózati együttműködés terén hatásvizsgálatokkal alátámasztott és eredményesnek tekinthető egyedi eljárás/módszer, vagy programszerű tevékenység.

Komplex tehetségfejlesztő programok

Mindenekelőtt kiemelendő, hogy a fejlesztés során a korábban felsorolt négy tehetség-összetevőre egyaránt kell figyelniünk, tehát a képességek mellett a személyiségtényezők formálásának is nagyon fontos szerepet kell kapnia a programokban. E két fő irányon belül további négy általánosan elfogadott alapelv fogalmazható meg a célkitűzésekre vonatkozóan. Fontos a programok tervezésekor a következőkre is figyelni:

- a tehetséges gyerekek erős oldalának fejlesztése,
- a tehetséges gyerekek gyenge oldalának fejlesztése (csaknem minden tehetséges gyereknél van ilyen, s ez akadályozhatja az erős oldal kibontakozását, például alacsony önértékelés, biztonságérzet hiánya stb.),
- megfelelő „légkör” megteremtése (kiegyensúlyozott társas kapcsolatok pedagógusokkal, fejlesztő szakemberekkel és a társakkal),
- szabadidős, lazító programok, amelyek biztosítják a feltöltődést, pihenést.

További részletek: Balogh 1999, 2004, 2006; Balogh–Koncz 2008; Endrődiné 2003; Fodorné 2008; Fűkőné 2008; Koncz 2003; Kormos–Sarka 2008; Mező–Mező 2007; Nagy 2003; Polonkai 1999; Titkó 2008; Tóth T. 2008.

Legalább konzultáción, kapcsolatfelvételen alapuló együttműködés

Két Tehetségpont legalább konzultáción, kapcsolatfelvételen alapuló együttműködést valósít meg akkor, ha egy tehetség témájú ügyben egymással személyesen, telefonon, e-mailben, levélben vagy bármilyen más csatornán keresztül kapcsolatot létesít. Az együttműködést bizonyíthatja: mindkét Tehetségpont egybehangzó nyilatkozata, dokumentációja.

Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Tanács jogi képviseletét ellátó Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége 2006-tól folyamatosan kifejlesztett egy olyan országos tehetségsegítő hálózat kialakítására irányuló programot, amelynek számos elemét az Új Magyarország Fejlesztési Terv is támogatja Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program néven. Az Integrált Tehetségsegítő Programra jutó támogatás 2009 és 2011 között összesen 3,7 Mrd Ft.

Lásd még: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Nemzeti Tehetségsegítő Tanács.

További részletek: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-16840.php>.

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács jogi képviseletét a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége közhasznú egyesület látja el.

Az egyesület címe: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 1111 Budapest, Karinthy Frigyes út 4–6. II. em. 1., illetve 1507 Budapest, Pf. 1.

Az egyesület elnöksége: Csermely Péter (elnök), Bajzák Eszter, Balogh László, Pakucs János és Sulyok Katalin (alelnökök).

Az NTT <http://www.tehetsegpont.hu/96-11473.php> című honlapjáról letölthetők az alábbi dokumentumok:

- Az egyesületnek a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács megalakulását támogató 1043/2006. (IV. 19.) Korm. sz. határozata alapján az Oktatási és Kulturális Minisztériummal kötött megállapodása.
- Az egyesületről és a tagszervezeteiről szóló ismertető.
- Az egyesület alapszabálya.
- Az egyesület Alkalmassági és Fegyelmi Szabályzata.
- Az egyesület Adatvédelmi és Adatkezelési Szabályzata.
- Az egyesület Befektetési Szabályzata.
- Az egyesület Szellemi Tulajdon Szabályzata.
- Az egyesület Esélyegyenlőségi Terve.
- Az egyesület Fenntarthatósági Terve.
- Az egyesület Etikai Kódexe.

Lásd még: Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program, Nemzeti Tehetségsegítő Tanács.

További részletek: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-11473.php>.

Nemzeti Tehetségsegítő Tanács (NTT)

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsot a magyarországi és határon túli, tehetségsegítéssel foglalkozó civil szervezetek az alábbi célok érdekében hozták létre:

- a Tanács állandó lehetőséget ad arra, hogy a magyarországi és határon túli magyar tehetségsegítéssel foglalkozó civil szervezetek (a továbbiakban: Szervezetek) egyeztessék álláspontjukat, hazai és külföldi példák tanulmányozásával, szakmai fórumok megszervezésével, támogatási lehetőségek megszerzésével, új támogatási formák átgondolásával, valamint pályázatok kiírásával segítsék és alakítsák a magyar tehetséggondozás rendszerének további fejlődését;
- a Tanács a kormány 1043/2006. (IV. 19.) Korm. sz. határozata alapján állandó és szervezett formát kínál a fenti Szervezetek és a kormányzat párbeszédére, a Szervezetek igényeinek megfogalmazására, a kormányzat tehetségsegítéssel kapcsolatos terveinek véleményezésére, és ilyen irányú munkájának társadalmi ellenőrzésére;
- a Tanács állást foglal és véleményt nyilvánít a tehetségek segítségével kapcsolatos kérdésekben, e véleményt a médiában megjeleníti;
- a Tanács lehetőséget teremt arra, hogy a Szervezetek a róluk szóló információkat közös weboldalon (www.tehetsegpont.hu), kiadványokban, regionális információs pontokon (Tehetségpontok), regionális fórumokon és a médiában közreadják;
- a Tanács a fenti tevékenységében különös hangsúllyal támogatja, segíti a tehetségek felismerésének, kiválasztásának, segítségének, ők és mestereik

elismerésének különböző formáit, az ezeket oktató programokat, valamint a tehetséges fiatalok kapcsolatépítését, önszerveződését és társadalmi felelősségvállalását.

A Tanács tehát civil kezdeményezésre létrejött olyan független szervezet, amely munkájában koordináló, irányt mutató, esetenként szervező feladatokat lát el.

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács jogi képviselőjét a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége közhasznú egyesület látja el.

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács titkársága a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége székhelyén található: Magyar Géniusz Projektiroda, 1111 Budapest, Karinthy Frigyes út 4–6. II. em. 1.

Lásd még: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program, Tehetségpont.

További részletek: NTT-honlap: <http://www.tehetssegpont.hu/96-11462.php>.

Speciális szerepek a tehetségfejlesztésben

Sokirányú, a hagyományostól gyakran eltérő feladatkör megoldása vár azokra az iskolákra, amelyek zászlajukra tűzik a hatékony tehetséggondozás jelszavát. E feladatok sikeres teljesítésére akkor van esély, ha a tantestületen belül jól körülhatároljuk a funkciókat. Ennek kialakult egy rendszere, amely sikeresen működik nagy hagyományokkal rendelkező tehetséggondozó iskolákban. (Vö.: Eyre 1997.) A külföldi és hazai tapasztalatok alapján a *tantestületen belül a következő munkamegosztás ajánlott*:

- *Programvezető* (igazgató, igazgatóhelyettes): általános áttekintés, bátorítás, segítség, ellenőrzés, a téma napirenden tartása.
- *Munkaközösség-vezetők*: átfogó programok készítése, tanórai és tanórán kívüli gondozás, folytonosság és előrehaladás, forrásanyagok biztosítása, hatékonyság ellenőrzése.
- *Tehetséggondozó koordinátor*: össziskolai azonosító és ellenőrző programok készítése, órán (iskolán) kívüli tevékenységek koordinálása, mentorprogramok irányítása, versenyek szervezése.
- *Tehetség-tanácsadó szakember* (erre képzett pedagógus vagy pszichológus): problémás helyzetekben – elsősorban egyéni és kiscsoportos formákban –, konzultációs keretek között segíti a tehetségprogram megvalósítását. Munkájának három fő iránya van: tanácsadás a gyerekeknek, a közreműködő pedagógusoknak, valamint a szülőknek. A tehetség-tanácsadói munka elemzése részletesen megtalálható Mező (2004) könyvében.

- *Mentor*: olyan szakember, aki közvetlenül és folyamatosan irányítja egy-egy tehetséges diák tevékenységét. Ez a személy tanulmányi tervezési célokat és pszichoszociális célokat is szolgálhat, mivel a mentor példaképet is jelent a tanuló számára. A mentor lehet főállású pedagógus az iskolában, aki csak ezzel foglalkozik, s rendes tanórákat nem tart. Ugyanakkor rész munkaidőben is lehet ezt a tevékenységet végezni, illetve külső szakemberek is sikeresen láthatják el ezt a feladatkört. A hatékony tehetségfejlesztés e szerepkör felhasználása nélkül ma már nehezen képzelhető el, Magyarországon most van elterjedőben.
- *Az egyes szaktanárok*: közreműködés a programok kidolgozásában, tehetséges tanulók azonosítása, egyéni szükségletek és érdeklődés felderítése és fejlesztése, tanórai és órán kívüli gazdagítás.

További részletek: Balogh 2006; Balogh–Koncz 2008; Koncz 1999.

Szakmailag korrekt tevékenység

A tehetségazonosítás, -gondozás és -tanácsadás esetén szakmailag korrekt tevékenység általános kritériumai: objektív, megbízható és érvényes vizsgálatokra törekszik; jól dokumentált (a dokumentáció alapján mások által is reprodukálható, nyomon követhető). A „jól dokumentáltság” nemcsak a Tehetségpont munkatársai számára lehetnek irányadók, hanem külső szakértők (pl. a Tehetségpontok Akkreditációs Bizottsága) számára is segít megítélni azt, hogy a Tehetségpont szakmailag korrekt tevékenységet fejt-e ki a tehetségdiagnosztika, -gondozás és -tanácsadás terén:

- A tehetségdiagnosztikára vonatkozó dokumentáció tartalmazza: az alkalmazott tehetségkonceptiót, a vizsgálható tehetségterületeket, a vizsgálatok módszereit, eszközeit, változóit (azok lehetséges értékeit/értéktartományait, küszöbértékeit, s ezen értékek esetén teljesítendő cselekvési tervet), a vizsgálatok általános menetét, ütemezését, a feladatok elvégzését koordináló felelős személy nevét, utolérhetőségét; a tehetségazonosítás technikai és pénzügyi tervét, költségvetését; valamint a vizsgált személyek számát, a vizsgálati minta összetételét, a vizsgálatok eredményét személyenként (az adatvédelmi jogok figyelembe tartásával) és szükség esetén csoport-szinten.
- A tehetséggondozásra vonatkozó dokumentáció tartalmazza: az alkalmazott tehetségkonceptiót, a tehetséggondozó program által fejlesztett főbb változókat; a tehetséggondozó program tematikáját, ütemtervét; a tehetséggondozó programba beválogatott személyek számát és jellemzőit, a beválogatás menetét; a tehetséggondozó program önkontrollos (előteszt-fejlesztés-utóteszt jellegű) hatásvizsgálatának módszereit, eszközeit, me-

netét, sikerkritériumait, eredményét; a tehetséggondozó programot készítő, illetve ténylegesen megvalósító személyek nevét, utolérhetőségét, legalább a gondozóprogram idejére szóló alkalmazásról és/vagy megbízásról és/vagy önkéntes munka felajánlásáról szóló szerződéseket/nyilatkozatokat; a tehetséggondozó program költségvetését; szükség esetén egyéni fejlesztési terveket.

- A tehetség-tanácsadásra vonatkozó dokumentáció tartalmazza: az elmúlt időszakban milyen témákban tudta felvállalni (s a jövőben milyen témákban fogja tudni felvállalni) a közvetlen tanácsadást a Tehetségpont, és konkrétan ki(k) látták el a tehetség-tanácsadói tevékenységet; milyen témákban tudott közvetett tanácsadást (továbbküldés más tanácsadó szolgáltatóhoz) nyújtani, s konkrétan kikhez (személyekhez, szervezetekhez, tehetségpontokhoz) küldte tovább a klienseket (hány főt) az indirekt tanácsadás esetén; milyen gyakorisággal, időbeli keretek között és szervezeti formában látott el tanácsadó feladatot eddig, és szándékozik-e ezen változtatni a jövőben; hogyan dokumentálta a tanácsadási folyamatot, hogyan ellenőrizte a tanácsadói tevékenység hatékonyságát, s mi lett ennek a konklúziója; melyek voltak a gyakran felmerülő témák/problémák a tanácsadásban, és milyen cselekvési terv, forgatókönyv alakult ki ezek megoldásával kapcsolatban; milyen, a tehetség-tanácsadás témáihoz kapcsolódó papírformátumú és/vagy elektronikus adatbázisokat, segédleteket, útmutatókat talált praktikusnak a tapasztalatai alapján; a tehetség-tanácsadói feladatok elvégzését koordináló felelős személy nevét, utolérhetőségét; a feladatokat elvégzők nevét; a tehetség-tanácsadás költségvetését; a tehetség-tanácsadásban részesült személyek számát és mintaváltozóik – pl.: nem, életkor, szerep (diák, szülő, pedagógus, intézmény, civil szervezet, Tehetségpont stb.) – alakulását; a megoldott, folyamatban lévő, megoldatlan esetek statisztikáját, rövid okkutató elemzését.

Szervezeti keretek

Hagyományosan a *tanóra* a terepe a tehetség felismerésének és fejlesztésének, azonban a gyakorlat bizonyította, hogy csak ebben a szervezeti keretben nem lehet megoldani a hatékony iskolai tehetséggondozást. Leginkább azért nem, mert a tanóra kevésbé teszi lehetővé az egyéni differenciálást, mint a *tanórán és iskolán kívüli* szervezeti formák. A lényeg itt is az, hogy rendszerben tud hatékonyan működni a tehetséggondozás, s ennek a legfőbb elemei a következők:

- a tanórai differenciálás különféle formái (minél több kiscsoportos, nívócsoportos és egyénre szabott munka!),
- speciális osztály,
- fakultáció,

- délutáni foglalkozások (szakkör, blokk, önképzőkör, edzések stb.),
- hétfégi programok,
- nyári kurzusok,
- mentorprogram stb.

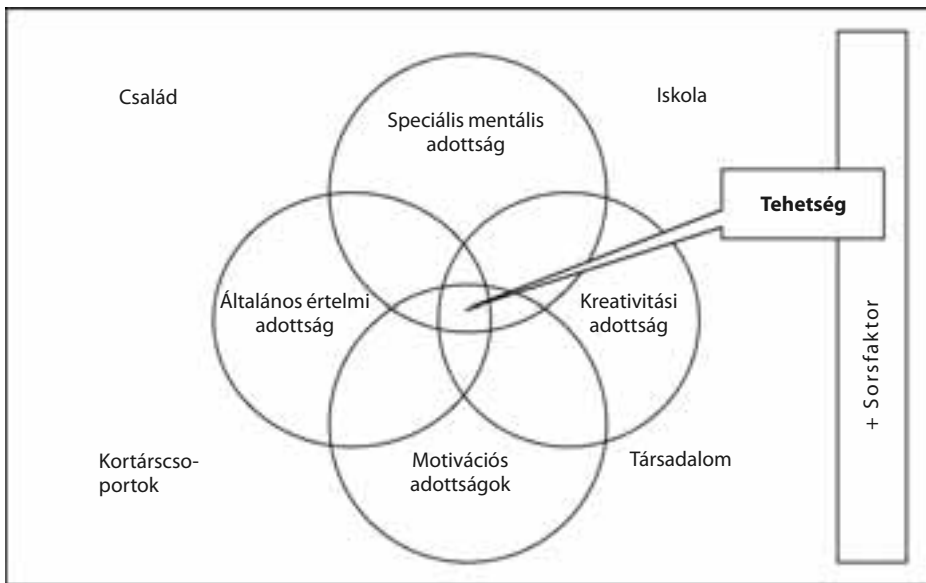
Ezek mindegyike hatékony lehet: a célkitűzésekkel, a programmal, a tanulók jellemzőivel összhangban kell közülük választani. Természetesen fontos, hogy a tanórai és tanórán (iskolán) kívüli formákat kapcsoljuk össze a hatékonyság érdekében, ebben a tekintetben is csak *egységes rendszerben* lehet sikeres a tehetség gondozás.

További részletek: Balogh 2006; Balogh–Koncz 2008; Polonkai 2002; Tóth 2000.

Tehetség

A tehetséget leíró teóriákból sokféle látott napvilágot (vö. Balogh 2006, Herskovits–Gefferth 2000), ma legáltalánosabban a Renzulli-féle (1978), illetve Magyarországon a Czeizel-féle (1997, 2003) az elfogadott.

Itt most a Czeizel-féle modellt mutatjuk be, a Renzulli-modell a „Tehetségfejlődési tényezők” címszó alatt szerepel):

A Czeizel-féle „2×4+1” faktoros tehetségmodell

Ezek a modellek a tehetség négy összetevőjét emelik ki:

- átlag feletti általános képességek,
- átlagot meghaladó speciális képességek,
- kreativitás,
- feladat iránti elkötelezettség, motiváció.

Az átlag feletti általános képességek közé tartozik például a magas szintű elvont gondolkodás, fejlett anyanyelvi képességek, jó memória, hatékony információfeldolgozási stratégiák stb. Ezek szerepe természetesen más és más az egyes speciális tehetségterületeken.

A speciális képességek adják meg a jellegzetességét a tehetségnek. Ezekből sokféle van, a Gardner-féle (1983) csoportosítás általánosan elfogadott (lásd: tehetségterület).

A kreativitás is több elemből épül fel: originalitás, flexibilitás, fluencia, problémaérzékenység stb. Ez az összetevő is meghatározó a tehetség funkcionálásában, hiszen a tehetségre egyebek között éppen az jellemző, hogy problémahelyzetekben új megoldásokat talál, s ez kreatív képességek nélkül elképzelhetetlen.

A feladat iránti elkötelezettség olyan személyiségtényezőket foglal magában, amelyek a magas szintű teljesítményhez az energiát biztosítják: érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás stb. A képességek bármilyen magas szintre is fejlődnek, e háttértényezők fejlettsége nélkül nincs magas szintű teljesítmény.

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2007 januárjában a következő egyszerűsített fogalomleírást fogadta el: „Tehetőségesnek tehát azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik – a négy fenti összetevő ötvözeteként – alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet valamely tevékenységi területén” (Balogh 2007, p. 3).

Tehetség-tanácsadás

A tehetség-tanácsadás arra szolgál, hogy tisztázza a tehetséggel kapcsolatos problémákat és gondokat, a tehetséges személyek azonosításával, gondozásával és kutatásával kapcsolatban célokat tűzzön ki, segítse e célokat megvalósítani, a tehetségügyet legjobban szolgáló döntéseket meghozni, és megfontolt, célirányos tevékenységet folytatni. A tehetség-tanácsadás specifikus jegyei:

1. A tehetség-tanácsadó a tehetségazonosítás, -gondozás és -kutatás körében járatos, szakirodalmi tájékozottsággal és szakmai kapcsolatokkal rendelkező főiskolai vagy egyetemi szintű pedagógiai és/vagy egyetemi szintű pszichológiai képzettséggel rendelkező személy.

2. A tanácsot kérő személy lehet: a) a (tehetséges) diák; b) a szülők; c) a tehetségesekkel foglalkozó pedagógus kolléga; d) az intézményvezető; e) (oktatás)politikai döntéshozó, képviselő; f) a tehetség témakörrel ismerkedő egyéb személy.
3. A tehetség-tanácsadás tartalma szerint két nagyobb csoportba sorolható:
 - a) a tehetséggel szorosan összefüggő területek: tehetségidentifikáció, tehetséggondozás;
 - b) a tehetséggel lazábban összefüggő, de lényeges területek. Például: tanulási problémák, kreativitás, motiválás, pályaaorientáció, életvezetési problémák stb.
4. A tehetség-tanácsadó sem pszichiátriai, sem pszichológiai tanácsadást (terápiát) nem folytathat – hacsak nincs erre feljogosító képesítése. Kompetenciája elsősorban a tehetséggel kapcsolatos ügyek informatív megközelítésére terjed ki, mely gyakran kiegészül a pedagógiai (pszichológus tanácsadó esetében lélektani) szinten történő beavatkozással.
5. A tehetség-tanácsadónak nem lehet feladata minden probléma és mindenki más problémájának megoldása. A tehetség-tanácsadó legfontosabb feladatai:
 - a) a tehetséggel kapcsolatos (diákot, szülőt, pedagógust, intézményvezetőt vagy intézményt, társadalmat érintő) problémahelyzetek vagy nagyszerű lehetőségek önálló felismerése, s saját kezdeményezésre történő megelőzése, kezelése vagy kiaknázása;
 - b) ha diákok, szülők, pedagógusok vagy intézményvezetők tehetséggel kapcsolatos problémákkal fordulnak hozzá, akkor feladata lehet: 1. felvilágosítás nyújtása; 2. ideális esetben a problémamegoldás megvalósítása; 3. a szakmai kapcsolatok működtetése; 4. szakirodalmi javaslat révén hozzájárulás a megoldáshoz;
 - c) a tehetség-tanácsadói tevékenységhez szükséges szakmai kapcsolatok építése, ápolása s adott esetben mozgósítása (hálózatfejlesztés). Lényeges szakmai kapcsolatok lehetnek például: tehetség-tanácsadó kollégák, tehetségkutatók, pályaaorientációs területen dolgozók, pszichológusok, alsó-, közép- és felsőfokú oktatási intézmények, tehetséggondozásra alkalmas civil szervezetek, potenciális mentorok, pedagógiai intézetek, nevelési tanácsadók, gyermek-ideggondozó intézetek, iskolaorvosok és más egészségügyi szakemberek stb.;
 - d) a tehetség-tanácsadói tevékenységhez szükséges szakirodalmi tájékozottság folyamatos biztosítása, valamint a tanácsadói gyakorlatban felmerülő problématerületeken való önképzés, információgyűjtés és -rendszerzés;

- e) a tehetséges személyek érdekvédelme a lehetőségek adta határokon és fórumokon belül;
- f) a tehetséggel kapcsolatos társadalmi szemléletformálás elősegítése; a saját eredmények közzététele mind a szakmai, mind a laikus közönség számára.

További részletek: Mező 2004.

Tehetségazonosítás, -felismerés

A tehetségazonosítás az a folyamat, amelynek során felderítjük az emberekben rejlő tehetségigéretet. Sokan tartják ezt a területet a tehetséggondozó munka legkritikusabb pontjának. Nem véletlenül, hiszen ha nem találjuk meg az igazi tehetségeket, nem lehet hatékony a leggondosabban összeállított program sem. Másrészt azért is kritikus elem ez, mert nagyon nehéz korrekt módon azonosítani a tehetséget. E feladat megoldása körültekintő munkát kíván a szakemberektől.

Az alábbiakban megfogalmazzuk *a legfőbb szempontokat a tehetségazonosítás értelmezéséhez*, ezek segítségével szolgálnak a gyakorlati munkához.

- Az azonosításhoz a korábban jelzett Renzulli-, illetve Czeizel-féle modell ad kapaszkodókat, mind a négy összetevőre figyelniünk kell az azonosítási folyamatban.
- A ki nem bontakozott, szunnyadó tehetség rejtekezik, gyakran ezért is nehéz felismerni: óvatosnak kell tehát lenniük a „nem tehetséges gyerek” megbélyegző titulussal.
- A képesség és a teljesítmény két különböző dolog: gyakori az alulteljesítő tehetséges tanuló, ugyanakkor a jó tanulmányi eredmény nem mindig rejt tehetséget.
- A pszichológiai vizsgálati módszerek (tesztek) segítséget nyújthatnak az azonosításhoz, de önmagukban nem tévedhetetlenek, így nem jelenthetnek egyedüli megoldást.
- A pedagógus és a gyerek folyamatos együttes tevékenysége ad legtöbb kapaszkodót a tehetség felismeréséhez.
- Minél több forrásból szerzünk az azonosítandó személyre vonatkozó információkat teljesítményéről, képességeiről, annál megbízhatóbb az azonosítás. A következő módszerek együttesen biztosítják a komplexitást:
 - tanár, fejlesztő szakember jellemzése,
 - tesztek és felmérések,
 - kérdőívek – általános és tantárgyak szerinti,
 - iskolapszichológusok véleménye,

- szülői jellemzés,
- tanulótársak jellemzése.

Természetesen itt csak az alapproblémáit érintettük a tehetség felismerésének, azonosításának, ennél jóval gazdagabb ez a problémakör, további információk szerezhetők e munkához hazai könyvekből (vö.: Balogh 2003, 2004, 2006, 2008; Dávid 2000, 2008; Ferku–Mező 2003; Gyarmathy 2006; Mező–Miléné–Püspöki 2003; Polonkai 2003; Tóth 1996, 2003).

Lásd még: tehetségdiagnosztika.

Tehetségdiagnosztika

A tehetséggel kapcsolatos lelki, viselkedésbeli, teljesítménybeli, környezeti tényezők vizsgálatát nevezzük tehetségdiagnosztikának. A tehetségdiagnosztika főbb céljai, alanyai és a vizsgálatok által megválaszolandó kérdések jellege:

Lásd még: tehetségazonosítás, -felismerés; hatásvizsgálat.

További részletek: Mező 2008.

Kire/mire vonatkozik a tehetségdiagnosztika?	A tehetségdiagnosztika célja		
	Tehetségazonosítás	Beválogatás	Hatásvizsgálat
Egy adott személyt középpontba állító diagnosztika	Tehetséges-e valamilyen a vizsgálati személy?	Milyen tehetséggondozó programba válogatható be a vizsgálati személy?	Egy adott személy esetében hatékony volt a tehetséggondozó program?
Kisebb-nagyobb csoportokra fókuszáló diagnosztika	Kik felelnek meg az alkalmazott tehetségkonceptió kritériumainak (kik a tehetségesek a vizsgálati csoport tagjai közül)?	Kik felelnek meg az alkalmazott tehetségkonceptió és a tehetséggondozó program kritériumainak?	Egy adott vizsgálati csoport esetében hatékony volt a tehetséggondozó program?
Tehetséggondozó programra fókuszáló diagnosztika			Általában véve milyen hatása van a vizsgált tehetséggondozó programnak?

Tehetségfejlesztési szakértő

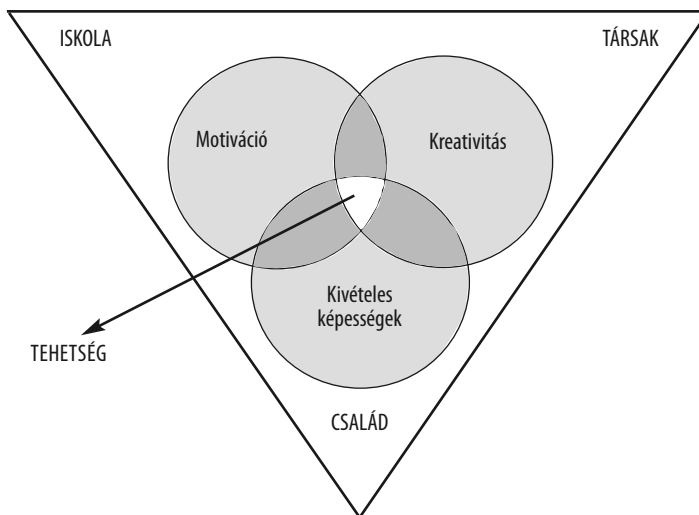
Mivel új típusú feladatok egész sora jelenik meg a tehetségfejlesztő programok kapcsán, ezért elengedhetetlen a sikeres munkához a szakemberek *folymatos továbbképzése*. Ehhez Magyarországon 1997 óta rendelkezésre állnak a szervezeti keretek. Van kétéves posztgraduális pedagógusi szakvizsga program „Tehet-

ség és fejlesztése” elnevezéssel, és működik a szakirányú végzettséget nyújtó, ugyancsak négy féléves „Tehetségfejlesztési szakértő” posztgraduális képzés is. Újabban elindult a Master szintű tanárképzésben a „Tehetségfejlesztő tanár” is. Tehetségfejlesztési szakértőknek azokat tekintjük, akik a fenti három képzés valamelyikében posztgraduális vagy MA-diplomát szereztek.

További részletek: Balogh 2002b, 2006.

Tehetségfejlődési tényezők

Egyre nagyobb empirikus támogatást nyertek az idők során azok az elméleti feltételezések, amelyek a tehetséghez szükséges faktorok interakcióját vizsgálták. Ez vezetett Mönks többtényezős tehetségmodelljéhez. A kivételes képességek, a motiváció és a kreativitás összetevőikön kívül ez a modell a családot, az iskolát és a társakat is bevonja mint társadalmi pilléreket:

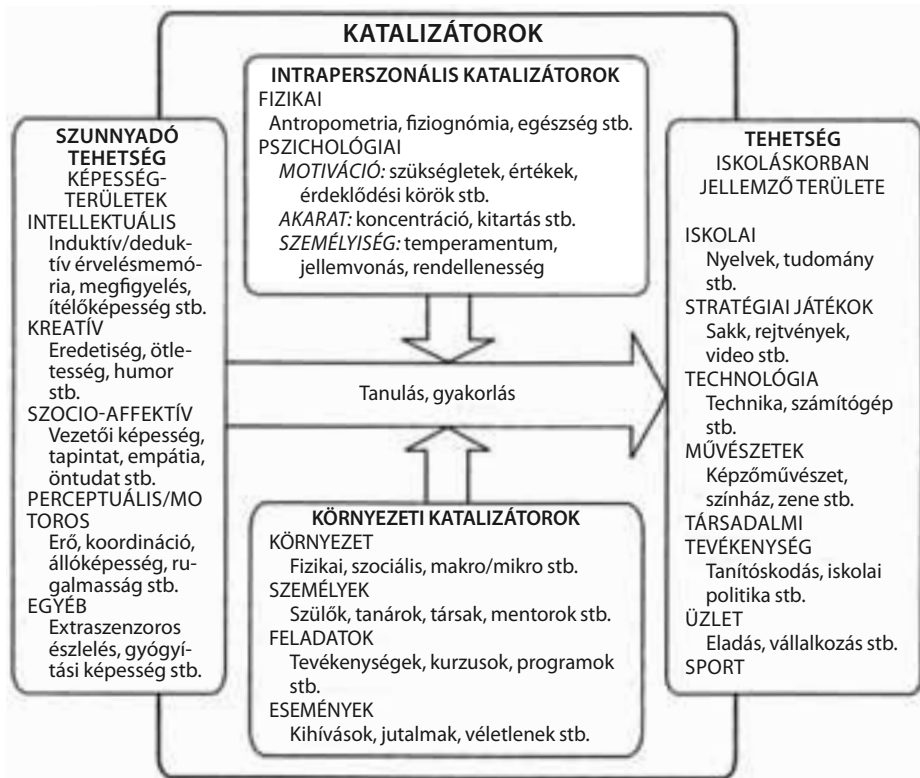
Mönks-Renzulli komplex tehetségmodellje

A társadalmi pillérek közül a család játssza a legfontosabb szerepet a tehetség nevelésében. Ő tudja biztosítani azt, hogy a gyermek egészségesen és (lelkileg) kiegyensúlyozottan nőhessen fel. Másrészt arra is van példa, hogy a család nem ismeri fel vagy nem ismeri el a gyermek potenciális tehetségét, és ez negatívan befolyásolhatja a gyermeket. Az iskola szintén fontos pillér. Beleértjük mind a

vezetést, mind a tantestületet. A tanárok között van, aki odafigyel a tehetségekre, és van, aki ignorálja őket az osztályában. A szerző véleménye szerint azonban amennyiben az iskolavezetés tisztában van a tehetséggondozással kapcsolatos problémákkal, az az egész iskola légkörére kihat, és pozitív hozzáállást eredményez. Így a tanárok könnyebben állnak elő a tehetséges gyermekek igényeinek kielégítését célzó saját kezdeményezésekkel. A harmadik pillért a társak jelentik. Társaknak azokat a gyerekeket nevezi Mönks, akik hasonló fejlettségi fokon állnak. A nem azonos szinten álló osztálytársak komolyan gátolhatják a tehetséges gyermek intellektuális, de leginkább pszichológiai fejlődését. A tehetséges tanulót gyakran tartják beképzeltnek vagy strébernek, ami aztán alulteljesítéshez és személyiségbeli torzulásokhoz is vezethet (Mönks–Knoers 2004).

Mönks a tehetség fogalmát a következő leírással adja meg: „A tehetség három személyiségjegy interakciójából jön létre. Ennek a három jegynek (motiváció, kreativitás, kivételes képességek) az egészséges fejlődéséhez megértő, támogató társadalmi környezetre van szükség (család, iskola, társak). Más szóval: a hat faktor pozitív interakciója a tehetség megjelenésének előfeltétele” (Mönks–Knoers 1997, p. 192).

Az előzőekben jelzett tehetség-összetevőket nem készen kapjuk születésünk által, ezek hosszas fejlesztőmunka eredményeként formálódhatnak. E fejlődési folyamatot és a benne szerepet játszó legfontosabb tényezőket foglalja össze a Gagné-féle (1985) modell (l. következő ábra). Amint látható, soktényezős tehát a tehetség fejlesztésének folyamata, s a képességeken kívül nem kevés elemnek kell megélnie, fejlődnie ahhoz, hogy a szunnyadó tehetségből teljesítményképes, kibontakozott tehetség alakuljon ki. Azt a sokak által megfogalmazott tételt is világosan mutatja az alábbi ábra, hogy az iskolának, a pedagógusnak és más fejlesztő szakembereknek kiemelt szerepe és felelőssége van a tehetségek felkutatásában és kibontakoztatásában.

A Gagné-féle fejlődési modell

Tehetség gondozás

Az a folyamat, amelyben a szisztematikusan felderített tehetségigéreteket fejlesztjük a gazdagítás, gyorsítás, differenciálás eszközrendszerével, komplex programok keretében.

Lásd: gazdagítás, gyorsítás, differenciált fejlesztés, komplex tehetségfejlesztő programok.

További részletek: Balogh 2004, 2006, 2008; Balogh–Herskovits–Tóth 2000; Balogh–Koncz 2008; Balogh–Koppány 2003; Balogh–Polonkai–Tóth 1997; Balogh–Turmezeyné 2009; Herskovits 2000; Kormos 2003; Mező 2004; Mező–Milené 2003; Mönks 2003; Orosz–Bíró 2009; Páskuné 2008; Polonkai 1999; Sarka 2003; Tóth L. 2003, 2008; Titkó 2003.

Tehetségnap

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács minden évben, minden régióban meg kívánja szervezni a régió Tehetségnapját, amelyen a tehetségek segítségével foglalkozó helyi szervezetek és szakemberek találkozhatnak a régió tehetséges fiataljaival, illetve a tehetséges fiatalok hozzátartozóival, ismerőseivel. E napok alkalmat adhatnak arra is, hogy személyes kapcsolatok épüljenek ki az országos tehetségsegítő kezdeményezések képviselői és a régió lakói, képviselői között.

Forrás: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-11564.php>.

Tehetségpont

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács mind Magyarországon, mind a határon túli magyarlakta részekén kezdeményezi és támogatja Tehetségpontok[®] megalapítását. A Tehetségpontok abban segítenek, hogy

- az érdeklődő fiatalok kapjanak hatékony segítséget tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához, minél teljesebb és minél személyesebb információhoz jussanak a különböző tehetséggondozó lehetőségekről;
- az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetséggondozó kezdeményezések minél intenzívebb kapcsolatrendszer tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével (szüleivel, tanáraival stb.), a tehetséggondozásban jártas szakemberekkel és a tehetséggondozást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel;
- a tehetséggondozó kezdeményezések minél több emberi és anyagi erőforrást tudjanak bevonni a tehetségsegítés folyamatába.

A Tehetségpontoknak megalakulásukat regisztráltatniuk kell a www.tehetsegpont.hu honlapról letölthető űrlappal.

A Tehetségpont megjelölés védjegyoltalom alatt áll. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Tehetségpont megjelölés és logó csak a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak a Tehetségpont regisztrációs kérelmét elfogadó értesítése után használható.

Lásd még: Tehetségpont regisztrációja, Tehetségpont akkreditációja, Nemzeti Tehetségsegítő Tanács.

Forrás: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-12219.php>.

Tehetségpont akkreditációja

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács által regisztrált Tehetségpontok szolgáltatótevékenységének, valamint megfelelő hálózati aktivitásuknak az alapja működésük szakmai hitelessége. Ennek megalapozásához és fejlesztéséhez a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a Tehetségpontok működésének akkreditálásával is szeretne segítséget nyújtani. Az akkreditációra a regisztrált Tehetségpontok jelentkezhetnek be. A Tehetségpontok akkreditációjának fő célja:

- a) elismerni a működő Tehetségpontok eddig elért eredményeit, meglévő szakmai értékeiket,
- b) szakmai segítséget nyújtani a Tehetségpontok működésének személyi és szakmai megalapozásához, illetve további fejlődéséhez,
- c) hozzájárulni a Tehetségpontok tehetségsegítő tevékenységének minőségi fejlődéséhez.

Az akkreditációt követően a Tehetségpontok:

- a) az akkreditáció tényét, valamint minősítési eredményét (Regisztrált Tehetségpont, Akkreditált Tehetségpont, Akkreditált Kiváló Tehetségpont) közlő tanúsítványt kapnak,
- b) az akkreditáció minősítési eredményét tanúsító táblát kapnak,
- c) speciális szakmai szolgáltatásokban (szakmai információk, továbbképzések, kiadványok, tanácsadás) részesülnek.

További részletek: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-20444.php>.

Tehetségpont regisztrációja

A Tehetségpontoknak megalakulásukat regisztráltatniuk kell a www.tehetsegpont.hu honlapról letölthető űrlappal. A Tehetségpont megjelölés védjegyjelölés alatt áll. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Tehetségpont megjelölés és logó csak a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak a Tehetségpont-regisztrációra vonatkozó kérelmet elfogadó értesítése után használható.

Lásd még: Tehetségpont.

További részletek: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-12219.php> és <http://www.tehetsegpont.hu/96-11464.php>.

Tehetségpont területi hatóköre

Területi hatókörét tekintve legalább négyféle Tehetségpontot célszerű megkülönböztetni, valamint ötödik, egyedülálló elemként a Nemzeti Tehetségközpontot:

1. *Helyi/települési/intézményi Tehetségpont. Szerepe*

- a tehetségazonosításban: helyi/települési/intézményi szinten végzi az azonosítást;
- a tehetséggondozásban: helyi/települési/intézményi szintű tehetségfejlesztő foglalkozásokat, tehetséggondozó szaktáborokat szervez és tart;
- a tehetség-tanácsadásban: helyi/települési/intézményi szintű tanácsadási feladatokat végez;
- a hálózatfejlesztésben: összehangolja a helyi erőforrásokat, a helyi intézményi és civil kezdeményezéseket, biztosítja a helyi tehetséggondozó munkához szükséges feltételeket, összehangolja az iskolai, intézményi, civil szervezeti és egyéb iskolai, tanórai, tanórán kívüli, iskolán kívüli intézményi és nem intézményi tehetségfejlesztő munkát. Kapcsolattartás más helyi/települési/intézményi, kistérségi, regionális, országos Tehetségpontokkal és a Nemzeti Tehetségközponttal.

A helyi/intézményi/települési Tehetségpont személyi minimumkövetelményei:

- Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett pedagógus munkatárs/tag alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tehetség-tanácsadást érintő pedagógiai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pedagógussal, aki a tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett.
- Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pszichológiai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.

Szakmai minimumkövetelmények: tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-tanácsadás, tehetség-hálózati együttműködés.

2. *Kistérségi Tehetségpont. Szerepe*

- a tehetségazonosításban: segítségnyújtás a kistérségben tehetséggondozással foglalkozó szervezeteknek a tehetségazonosításban, tehetségazonosítás a kistérségben, a kistérség szakszolgálatának (Nevelési Tanácsadó) bevonása a tehetségazonosításba;

- a tehetséggondozásban: fejlesztési tervek kidolgozása, lektorálása; a kistérség szakszolgálatának (Nevelési Tanácsadó) bevonása a tehetséggondozásba;
- a tehetség-tanácsadásban: kistérségi szintű tehetség-tanácsadás;
- a hálózatfejlesztésben: a kistérség tehetséggondozó szakembereinek összefogása, iskolai intézményi mentorok munkájának összehangolása. Kapcsolattartás más helyi/települési/intézményi, kistérségi, regionális, országos Tehetségpontokkal és a Nemzeti Tehetségközponttal.

A kistérségi Tehetségpont személyi minimumkövetelményei:

- Tehetségfejlesztő szakértő pedagógus munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetség-azonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pedagógiai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy tehetségfejlesztő szakértő pedagógussal vagy azt biztosító szervezettel.
- Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, -tanácsadást érintő pszichológiai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.

Szakmai minimumkövetelmények: tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-tanácsadás, tehetség-hálózati együttműködés.

3. *Regionális Tehetségpont.* A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2007. február 9-én kelt, Tehetségpontok megalakítására vonatkozó felhívása szerint: amennyiben egy régióban – ideértve a határon túli magyarok lakta területeket is – a Tehetségpontok száma 3 fölé nő, kezdeményezni érdemes, 5 fölötte pedig kezdeményezni kell, hogy a régió Tehetségpontjainak képviselői egyeztető fórumot alakítsanak, és kölcsönös egyetértéssel megbízzák a régiót összefogó, képviselő Tehetségpontot. Biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy a helyzet átalakulásával a képviselői feladatkör más Tehetségpontnak is átadható legyen, akár rotációs alapon is. A horizontális kapcsolatok és a Nemzeti Tehetségközpont mellett a régiókat összefogó Tehetségpontok kötik a Tehetségpontokat egymással is össze. Regionális Tehetségpont létrejöhet: több kistérség együttműködésével, civil szervezetek együttműködésével, felsőoktatási intézményekben, megyei pedagógiai intézeteknél. A regionális Tehetségpont szerepe
 - a tehetségazonosításban: segítségnyújtás a régióban tehetséggondozással foglalkozó szervezeteknek a tehetségazonosításban, tehetségazonosítás a régióban;

- a tehetséggondozásban: regionális szintű fejlesztési tervek kidolgozása és megvalósítása, segítségnyújtás kistérségi, helyi/települési/intézményi szintű tehetséggondozó programok kidolgozásához, lektorálásához;
- a tehetség-tanácsadásban: regionális szintű tehetség-tanácsadás;
- a hálózatfejlesztésben: a régió tehetséggondozó szakembereinek összefogása. Kapcsolattartás más helyi/települési/intézményi, kistérségi, regionális, országos Tehetségpontokkal és a Nemzeti Tehetségközponttal. Tanácskozások, konferenciák, továbbképzések szervezése, továbbképzési programok akkreditálása, szervezése, Regionális Tehetséggondozó Fórum létrehozása és működtetése.

A regionális Tehetségpont személyi minimumkövetelményei: tehetségfejlesztő szakértők alkalmazása/megbízása, illetve felsőoktatási intézmények szakembereinek, pedagógiai és pszichológiai tanszékek oktatóinak bevonása (együttműködési készsükről és tehetség-tanácsadásban játszott szerepük-ről mindkét fél részéről aláírt keretszerződés szóljon).

Szakmai minimumkövetelmények: tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-tanácsadás, tehetség-hálózati együttműködés, tehetségre irányuló kutatás, rendezvényszervezés/társszervezés/részvétel.

4. Országos Tehetségpont. Szerepe

- a tehetségazonosításban: segítségnyújtás az országban (és a határon túli magyarság körében) tehetséggondozással foglalkozó szervezeteknek a tehetségazonosításban, tehetségazonosítás az ország több régiójában is;
- a tehetséggondozásban: országos szintű fejlesztési tervek kidolgozása és megvalósítása, segítségnyújtás országos, regionális, kistérségi, helyi/települési/intézményi szintű (illetve határon túli Tehetségpontokban megvalósuló) tehetséggondozó programok kidolgozásához, lektorálásához;
- a tehetség-tanácsadásban: országos szintű tehetség-tanácsadás;
- a hálózatfejlesztésben: kapcsolattartás más helyi/települési/intézményi, kistérségi, regionális, országos és határon túli Tehetségpontokkal és a Nemzeti Tehetségközponttal. Tanácskozások, konferenciák, továbbképzések szervezése, továbbképzési programok akkreditálása, szervezése.

Az országos Tehetségpont személyi minimumkövetelményei: tehetségfejlesztő szakértők alkalmazása/megbízása, illetve felsőoktatási intézmények szakembereinek, pedagógiai és pszichológiai tanszékek oktatóinak bevonása (együttműködési készsükről és tehetség-tanácsadásban játszott szerepük-ről mindkét fél részéről aláírt keretszerződés szóljon).

Szakmai minimumkövetelmények: tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-tanácsadás, tehetség-hálózati együttműködés, tehetségre irányuló kutatás, rendezvényszervezés/társszervezés/részvétel.

5. A *Nemzeti Tehetségközpont* egyedi koordináló szereppel rendelkezik, mivel egyrészt országos, másrészt (a határon túli magyarlakta területek Tehetségpontjaival kapcsolatban) nemzetközi szervezési, irányítási, hálózatműködtetési feladatokat lát el:
- tehetségpont-regisztráció elfogadása vagy elutasítása;
 - munkabizottságok működtetése;
 - a Tehetséggondozás Nemzeti Programjának megvalósításában való aktív részvétel;
 - országos és nemzetközi szintű feladatok koordinálása.

Tehetségsegítés

Bármilyen tevékenység (tanácsadás, nevelés, oktatás, pénzügyi, menedzsment stb. jellegű), amelynek célja vagy általában a tehetségügy (intézményi, helyi, társadalmi szintű) előremozdítása, vagy egy meghatározott személy/csoport tehetségének kibontakoztatása.

Tehetségsegítő Tanácsok

A Tehetségsegítő Tanácsok feladata, hogy intézményi, helyi, térségi, megyei vagy regionális szinten összefogják az adott terület tehetségsegítő kezdeményezőit, és egyeztető, döntéshozó, véleményformáló fórumként kialakítsák az adott területen folyó tehetségsegítő tevékenységek optimális együttműködését. A Tanácsokban a tehetségsegítés iránt elkötelezett (szak)emberek, a területen működő tehetségsegítő szervezetek képviselői, illetve a tehetségek segítését az adott területen támogató magánszemélyek és szervezetek képviselői kaphatnak helyet.

Forrás: NTT-honlap: <http://www.tehetsegpont.hu/96-15388.php>.

Tehetségterület

Gardner *Frames of Mind* c. könyvében (1983) mutatja be sokoldalú intelligenciaelméletét. Az elődök gondolataira és kutatására, valamint saját kutatásaira építve Gardner arra a következtetésre jut, hogy nem létezik egy bizonyos, mindent átfogó intelligencia, mivel annak számos különböző megjelenési formája van. Későbbi, *The Unschooled Mind* (Az iskolázatlan elme) c. könyvében (1991) hét egymástól független emberi intellektuális képességet különít el: logikai-matematikai, nyelvészeti, testi-kinesztetikus, térbeli, zenei, interperszonális, intraperszonális. Ezek a speciális tehetségterületek elkülönítésére is alkalmasak, kiindulási pontként a főbb tehetségtípusok megkülönböztetéséhez.

Gardner állítása szerint: „Minden ember legalább hétféle módot alkalmaz a világ megértésére és megismerésére. Ezen analízis szerint a világot mindenki a nyelv, a matematikai-logikai elemzés, a térbeli megjelenés, a zenei gondolkodás

vagy a test segítségével (amit problémamegoldásra vagy tárgyak készítésére használ), valamint mások vagy önmaga, saját létének megfigyelésén keresztül ismeri meg. Más szóval az emberek egymástól egyrészt abban a tekintetben különböznek, hogy e hét komponens között hogyan oszlik meg az ún. intelligenciaprofiljuk. Másrészt pedig abban a tekintetben különböznek, ahogyan ezeket a komponenseket használják, ahogy azokat kombinálják a különböző feladatok megoldására, különböző problémák kezelésére, bármilyen téren elért fejlődésükre” (Gardner 1991, p. 12). Az 1996-os bécsi European Council for High Ability (ECHA) konferencián tartott beszédében Gardner az intellektuális képességek két további formájával egészíti ki a listát: a természeti és az egzisztenciális komponensekkel. Beszéde közben ezt a listát egy további, tizedik elemmel bővítette: az érzelmi intelligenciával.

Mindezek alapján a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének tehetségpont-akkreditációjához a következő tehetségterületek elkülönítését alkalmazzuk (zárójelben példát is adunk arra, hogy milyen típusú tevékenységek tartoznak az egyes tehetségterületekhez. A tevékenységek komplex jellegük miatt nem mindig sorolhatók egyértelműen az egyes területekhez, de az alábbi példák segíthetik a besorolást):

- *logikai-matematikai* (pl. matematikai szakkör, IQ-klub, sakk és más logikai tevékenységek, tanulási stratégiák fejlesztése, illetve a máshova nem sorolható közismereti tantárgyakhoz kötődő gazdagító programok);
- *természeti* (pl. mindenféle természettudományos témakörű foglalkozás, természetjárás);
- *nyelvészeti* (pl. anyanyelvi és idegen nyelvi programok);
- *testi-kinesztetikus* (pl. sportprogramok, tánc-, mozgáskultúra);
- *térbeli-vizuális* (pl. képzőművészeti, filmművészeti foglalkozások, kézügyességet igénylő szakmai tevékenységek, népi mesterségek);
- *zenei* (pl. mindenféle ének-zenei program);
- *interperszonális* (pl. drámafoglalkozások, színjátszás, kommunikációs foglalkozások, vezetői kompetenciák fejlesztése);
- *intrapersonális* (pl. önismereti foglalkozások).

Meg kell jegyezni azonban, hogy ez sem teljes körű áttekintés, hiszen a szakemberek egyetértenek abban, hogy annyiféle tehetség van, ahányféle emberi tevékenység. Ennek teljes rendszerezése szinte elképzelhetetlen. (Vö.: Gyarmathy 2006.)

Tudományos kutatás

Legáltalánosabb értelemben egy vizsgálati kérdés megválaszolása objektív (tárgyilagos), megbízható (pl. ismételt mérésekkel hasonló eredményre vezető), érvényes (pl. valóban az adott kérdés eldöntésére irányul a vizsgálat) és más kutatók által is reprodukálható (a kutatási dokumentáció alapján megismételhető) mérések által.

További részletek: Tomcsányi Pál (2000): *Általános kutatómódszertan*. Szent István Egyetem, Gödöllő.

Tudományos kutatás publikálása

Egy tudományos kutatás tervéről, helyzetéről, eredményéről szóló tudományos és/vagy ismeretterjesztő stílusban írt, lektorált..

- könyv (amely rendelkezik ISBN, szükség esetén ISSN számmal),
- szakmai folyóiratban megjelent tanulmány (mely folyóirat rendelkezik ISSN számmal),
- tanulmányokat/fejezeteket közlő szerkesztett kiadvány vagy időszaki kiadvány (ISBN, szükség esetén ISSN számmal ellátva),
- ISBN (és szükség esetén ISSN) számmal rendelkező CD, DVD termékek.

Az ISBN és az ISSN számokkal kapcsolatban lásd az Országos Széchényi Könyvtár http://www.oszk.hu/index_hu.htm honlapját.

Amennyiben egy kiadónak leadott, lektorált, de még nem megjelent műről van szó, akkor esetenként a kiadó erre vonatkozó igazolása segítheti a mű tudományos publikációnak történő elfogadását.

Tudományos rendezvény

Tudományos kutatások előkészítéséről, folyamatáról, eredményeiről beszámoló konferencia, szakmai értekezés.

IRODALOM

- Balogh L. (szerk.) (1999): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Balogh L. (2002a): Az iskolai tehetséggondozás kritikus pontjai. In Pinczésné Palásthy Ildikó (szerk.): *A tanítóképzés jelene*. Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen, 33–57.
- Balogh L. (2002b): Tehetségfejlesztő szakpedagógus-képzés a Debreceni Egyetemen. In *Magyar Tehetséggondozó Társaság Almanach*. Magyar Tehetséggondozó Társaság, Budapest, 221–230.
- Balogh L. (2003): Tehetségjellemzők az Arany János Tehetséggondozó Program tanulóinál. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 68–96.
- Balogh L. (2004): *Iskolai tehetséggondozás*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Balogh L. (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban*. Urbis Kiadó, Budapest.
- Balogh L. (2007): Elméleti alapok tehetséggondozó programokhoz, *Tehetség*, 15 (1), 3–5.
- Balogh L. (2008): Iskolai tehetséggondozó programok pszichológiai hatásvizsgálata. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 219–232.
- Balogh L.–Herskovits Mária–Tóth L. (szerk.) (2000): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Balogh L.–Koncz I. (szerk.) (2008): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest.
- Balogh L.–Koppány L. (szerk.) (2003): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád.
- Balogh L.–Polonkai Mária–Tóth L. (szerk.) (1997): *Tehetség és fejlesztő programok*. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen.
- Balogh L.–Turmezeyné Heller Erika (2009): *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör és Nyitrai Egyetem kiadása, Debrecen.
- Benbow, C. P. (1997): Grouping intellectually advanced students for instruction. In Van Tassel-Baska, J. (ed.): *Excellence in Educating Gifted and Talented Learners*. Love, Denver, 261–278.

- Betts, G. T. (1986): The autonomous learner model for the gifted and talented. In Renzulli, J. S. (ed.): *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*. Creative Learning Press, Mansfield Center, CT.
- Czeizel E. (1997): *Sors és tehetség*. Fitt Image és Minerva Kiadó, Budapest.
- Czeizel E. (2003): Tehetség és genetika. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 43–55.
- Dávid I. (1999): A tehetséges tanulók azonosításának módszerei. In Balogh L. (szerk.): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 52–77.
- Dávid, I. (2000): *A tehetségazonosítás eszközeinek összehasonlító vizsgálata az intellektuális szférában*. PhD-disszertáció. Debreceni Egyetem, Pedagógiai–Pszichológiai Tanszék.
- Dávid I. (2008): A tehetség azonosításának elméleti háttere és gyakorlati nehézségei a hazai gyakorlat tükrében. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 23–36.
- Endrődi Zoltánné (2003): Tehetséggondozás a Koroknay Dániel Általános Iskolában. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 185–199.
- Eyre, D. (1997): *Gifted Children in Schools*. David Fulton Publishers, London.
- Feger, B. (1997): Tehetséggondozó programok. In Balogh L.–Polonkai Mária–Tóth L. (szerk.): *Tehetség és fejlesztő programok*. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, 47–57.
- Ferku I.–Mező F. (2003): *Tanárok a tehetségről*. Megyei Pedagógiai, Közművelődési Intézet és Továbbképző Központ, Nyíregyháza.
- Fodor Istvánné (2008): Valóságterkép az iskolai tehetséggondozásról. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 243–252.
- Fűkőné Szatmári Melinda (2008): Tehetséggondozás a taktaharkányi Apáczai Csere János Általános Iskolában. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 235–242.
- Gagne, F. (1985): Giftedness and talent: reexamining a reexamination of the definitions. *Gifted Child Quarterly*, 3, 17–25.
- Gardner, H. (1983): *Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books, New York.
- Gardner, H. (1991): *The Unschooled Mind*. Fontana Press, London.
- Gyarmathy Éva (2006): *A tehetség (Fogalma, összetevői, típusai, azonosítása)*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

- Herskovits Mária (2000): A tehetségfejlesztés különböző útjai – nemzetközi körkép. In Balogh L.–Herskovits Mária–Tóth L. (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 129–142.
- Herskovits Mária–Gefferth Éva (2000): A tehetség meghatározásai és összetevői. In Balogh L.–Herskovits Mária–Tóth L. (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 23–28.
- Koncz I. (1999): *A pedagógus szerepe a tehetségfejlesztésben*. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen.
- Koncz I. (2003): A kiterjesztett tehetséggondozás rendszere és tartalmi elemei. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 56–61.
- Kormos D. (2003): A tehetséggondozás térségi hálózati programja BAZ megyében. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 18–34.
- Kormos D.–Sarka F. (2008): Átfogó megyei hálózati program a tehetséggondozásra: Borsod-Abaúj-Zemplén megye. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarországért, Budapest, 277–292.
- Mező F. (2004): *A tehetség tanácsadás kézikönyve*. Tehetségvadász Stúdió, Debrecen.
- Mező F. (szerk.) (2008): *Tehetségdiagnosztika*. Kocka Kör–Faculty of Central European Studies, Constantine the Philosopher University in Nitra, Debrecen.
- Mező F.–Mező Katalin (2007): *Tanulási stratégiák fejlesztése*. Kocka Kör, Debrecen.
- Mező F.–Miléné Kisházi Edit (2003): *Művésztehetségek azonosítása és gondozása*. BAZ Megyei Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálati Intézet, Miskolc.
- Mező F.–Miléné Kisházi Edit–Püspöki P. (2003): Művésztehetségek azonosítása és gondozása. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 117–135.
- Mi a különbség a tehetséggondozás és a szegregáció között? (A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács állásfoglalása; 2009. január 28.)* www.tehetssegpont.hu/96-19975.php.
- M. Nádasi Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt., Pécs.
- Mönks, F. J. (2003): Tehetséggondozás Európában. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 35–42.
- Mönks, F. J.–Boxtel, H. W. (1985): Gifted adolescence: a developmental perspective. In Freeman, J. (ed.): *The Psychology of Gifted Children*. Wiley, New York. [Magyarul olvasható: A Renzulli-modell kiterjesztése és alkalmazása serdülő-

- lőkorban. In Balogh L.–Herskovits Mária–Tóth L. (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. 2000, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 67–82.]
- Mönks, F. J.–Knoers, A. M. P. (1997): *Ontwikkelingspsychologie*. (7th ed.) Van Gorcum, Assen.
- Mönks, F. J.–Knoers, A. M. P. (2004): *Fejlődéslélektan*. Urbis Kiadó, Budapest.
- Nagy K. (1999): Tehetségfejlesztő program a törökszentmiklói Bethlen Gábor Református, Tagozatos Általános és Szakiskola, Kollégiumban. In Balogh L. (szerk.): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 215–219.
- Nagy K. (2000): Tehetségfejlesztő program a törökszentmiklói Bethlen Gábor Református, Tagozatos Általános és Szakiskola, Kollégiumban. In Balogh L. (szerk.): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 215–218.
- Nagy K. (2003): 15 éves a Magyar Tehetséggondozó Társaság Kelet-Magyarországi Tagozata. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 9–13.
- Orosz R.–Bíró Zs. (2009): *A siker kapujában: a labdarúgó tehetség pszichológiája*. Kékbolygó Tehetségpont, Debrecen.
- Páskuné Kiss Judit (2008): Az iskolán kívüli iskolarendszerű oktatás szerepe a tehetséggondozásban. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarországotért, Budapest, 97–116.
- Polonkai Mária (1999): Tehetségfejlesztő iskolai programok készítésének szempontjai. In Balogh L. (szerk.): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 178–214.
- Polonkai Mária (2002): Differenciálás a tanulásszervezésben. In Balogh L.–Koncz I.–Tóth L. (szerk.): *Pedagógiai pszichológia a tanárképzésben*. FITT Image – Debreceni Egyetem, Budapest, 125–152.
- Polonkai Mária (2003): Képességmutatók az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő tanulóknál. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 97–105.
- Renzulli, J. S. (1978): What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappa*, 60, 180–184.
- Renzulli, J. S. (1994): *Schools for Talent Development*. Creative Learning Press, Mansfield Center, CT.
- Renzulli, J. S.–Reis, S. M. (1986): The enrichment triad. In Renzulli, J. S. (ed.): *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*. Creative Learning Press, Mansfield Center, CT, 216–266.
- Robinson, N. M.–Robinson, H. B. (1982): The optimal match: devising the best compromise for the highly gifted students. In Feldman, D. (ed.): *New Directions for Child Development: Developmental Approaches to Giftedness and Creativity*. Jossey-Bass, San Francisco, 79–94.

- Sarka F. (2003): Új kihívások a tehetséggondozásban. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 106–116.
- Silverman, L. K. (1994): *Gifted Education: An Endangered Species. Empowering Partnerships Fulfilling Potential*. Association for the Gifted, Indiana.
- Titkó I. (2003): A Comenius-Bega Nemzetközi Tehetségprogram iskoláinak beszámolóí. In Balogh L.–Koppány L. (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 140–145.
- Titkó I. (2008): Tehetséggondozás a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziumában. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 265–276.
- Tóth L. (szerk.) (1996): *Tehetség-kalauz*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Tóth L. (2000): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.
- Tóth L. (2003): *A tehetségfejlesztés kisenciklopédiája*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.
- Tóth L. (2008): A tanórán kívüli (iskolai és iskolán kívüli) fejlesztés: gazdagítás, gyorsítás, individualizáció. In Balogh L.–Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 79–96.
- Tóth T. (2008): Tehetséggondozás az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégiumban. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 253–264.
- Treffinger, D. J. (1986): Fostering effective, independent learning through individualized programming. In Renzulli, J. S. (ed.): *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*. Creative Learning Press, Mansfield Center, CT, 429–460.
- Turmezeyné Heller Erika (2008): Integráció és differenciálás egyszerre a tehetséggondozásban – kooperatív tanulás. In Balogh L.–Koncz I. (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 67–78.

